

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 3 PEZETA

Aita Larramendi'ren omenaldia

Larramendi'ren politika euskal- zaletasuna eta beste punttuk

Aita Larramendi il zala berreun urte aurtan betetzen dirala-ta, Loiola'ko Santutegian, bi eguneko omenaldia antolatu zan, Agorraren 24'an eta 25'an. Aurrez jakînean geunden eta egun oien zai egon gera. Gure usteak ez dute ustel irten. An Izan gera ta ango giro ta erakutsiak gure barrena poztu dute biziro.

Larramendi ezagutzen genduala uste genduan lendik; baiña an entzun ditugunak entzunda gero, Larramendi berri bat; askoz jakin-garriagoa, askoz euskaltzaleagoa, askoz Euskalerrri maitaleagoa ikusi degu Andoain'go seme gorai-patu au.

Euskera ta Euskalerrria arek aîñean gutxik aldeztu ta goratu dute gure artean. Gerora gure artean sortu diran Euskal-oitura ta legcen aldekoak, aren esanetan arkituko dute beren iritzien oiñarri sendoena.

AGORRAK 24-Larunbata arratsaldean, lauterdiak aldean asi ziran omenaldi ontako entzukizunak. Omenaldia antolatzen lagundu dutenak, aurrena Gipuzkoa'ko Diputaloa izan da. Gero Andoain'go Aîuntamentua ere, bere seme argiaren izena goratzen lagun agertu da. Tarteaz ziran ere, "Amigos del Pais'koak", Kamino Doktor Taldea ta V. Manterola Taldea. Ta esan bearrik ez, ontan Euskaltzaindia oso aurrera sartua ibilli dala.

Sartu giñaneko asia zan lenengo itzaldia. Ordurako bere agurra egi-

ña zien bilduei Loiola'ko Santutegiko Erretore-Ordeak-Agur onen ondoren, Ignazio Telletxea Idigoras, Doktor Kamino Taldeko Zuzendari apaizak, artu zuan itza.

Gaia, LARRAMENDI'REN PO-

LITIKA BURUTAPENAK izan zuan. Izlari onek sakon aztertu du Aita Larramendi'ren bizitza ta lana, ta guretzat argi aundia izan da beronen itzaldia Etzan makala izan Andoaindar jesuita, gure an-

EUSKALTZAINDIAK gobernuari eskabidea

Iraillaren 25-ean Euskaltzaindia Loyola-n bildu da Larramendi II zala berreungarren urtea ospatzen baitzan bertan. Ain zuzen ere gobernuari egitekoo dan eskabideaz izan da jarduna. Alegia, jar dezala lendabiziko eta bigarren maillako eskoletan eta maisu eta irakasleentzat euskera irakasbide bezala. Gertatua zegoen iskribuari zenbait aldakuntza egin zaizka eta azkenean ontzat artua gelditu da behar dan lekuan aurkeztatua izan dedin. Egiten danean zeatzasun gelago emango dira nola egiña izan dan eskabidea, aurrera eraman dedin Euskalerrriko jende geienak nahi baitu eta arrazoiarekin gafiñera.

UDAZKENA

Ez dakit
zergaitik
baña beti
garai ontan,
biotzeko miña
nabaitzen det.
Mendietara begiratu
eta zerbait
nire izatetik
juan dijoa,
eziñ eldu diot,
ba dijoa
poliki poliki
orri maitiak
lurrera,
gero, aizeak
ez dakit nora
agur,
betiko agurra.
Baña, ene biotza
entzun zaidazu,
udaberria elduko da,
ez larritu
itxoi, itxoi,
baña...
bai, ulertzen det
udaberria elduko da
eta nire barrua
pozik lertu,
baña...
gaur bizi naiz eta
gaur itun nago,
orriak zapaldu ditudalako,
orri txiki eta audiak
eta an gelditu dira
ixill ixillik.
Aize goxoak
arpegia miastu nau
baña...
azkenengo arnasa da,
konturatu nedin,
eutsi,
baña...
garra gorritu da.

ANE MIREN

Mai buruan zeuden jaunak Andoain'go bikario jauna, Diputazio ta Andoain'go Aîuntamentua'ren ordezkariak, Aita Ibiriku, Jesulaguna, Albaro Valle-Lersundi, Aita Roman Garate, Arruetar Antonio ta Irizar Joakin jaunak dira. (Foto Pepegil).

ZENBAT BURU AINBAT ABURU

Zaldibi'ko erreka

Iraillaren 25'ko ZERUKO ARGIA nere eskuetan det. Bertan ikusten det izpar eta gezurak nola zabaltzen diran. Tamalgarria, benetan. Zaldibi'ko idazleak, «Ara-Berriz» jaunak, dio Bilore ola edo fabrika egiten asi zanean, erreka erre egin zala «sosa kaustika arri batekin», eta ipui au ezta egia. Bilorearen olarako poste zuloak egin baño lenago, betelana egiten asi zan, ez Bilore, baizik etxegintzan, konstruzioan, jarduten duan Etxe bat eta onek fundizioan baztertuta uzten diran eskombroak eramaten zituan betelanerako. Ala bear da, fundizioko ondar edo eskombroetan, «cianuro» arri bat egon eta au, uste gabeen, txarkeririk gabe, erreka baztarreraño erori eta onek kaltea sortu. «cianuro» arria bota zuanak izan zuan.

«Ara-Berriz» jaunak —bere lanari jarraituaz— dio, lenengo aldiaren bezela, azkeneko egun oetan, berriro erreka erre egin dala, eta au ezta egia. Gezurra da. Errekan inork ez du erretzeko gauzarik billatu. Egia auzan da. Ill onen bigarren astetik asita bero ikaragarriak izan ditugu eta bestalde «Arkaka»'tik ur gutxi dator. Oso gutxi erel Gañera, zuk ondo dakizun bezela, «Ara-Berriz» jaunak, Zaldibi'ko erriak eteetan sortzen diran zikin guztiak erreka ortara iraultzen ditu. Lenago arropak jaboi eta leña pixka batekin garbitzen ziran. Gaur ez. Gaur jaboi auts, eskama, detergente, leña ta abar erruz erabiltzen dira etxeetako garbitasunerako eta, garbitasunak egin ondoren, zikin guztiak, errekarra dijoaz. «Ara-Berriz» jaunak eman zaidazkizu zure izen eta abizenak eta gai antzopozik itzegingo det zurekin.

Arrai akabatuak agorraren 9'n agertu ziran ur gañean. Geienak Munduateren presan. Andik goora, Zaldibi aldera, zerbait baziran bañan txikiagoak. Biloren ondoan etzegon ezer, itzala baita fabrika ondoan. Biloretik goora, 300 metro goorago, asten ziran berriro arraiak agertzen Zaldibi'ko presaraño. Biloretik presaraño eztago ba jaboi olarik! Eta zer diozu «Arkaka» inguruan agertu diranagatik? Arutzaño ere Bilore'ko usaia iritxi ote da? La kau'n, Ataunen eta toki geiagotan il dira arraiak ur gutxi dagoelako ta bero aundiak egin ditualako. Orain amar, amabost eta ogei urte il izandu ziran arraiak bero aundiarekin eta orduan Bilore etzegon Zaldibi'n.

Bukatzeko gauza bat esango dizut, «Ara-Berriz» jaunak. Diozu azkeneko urteetan ingurueta Sociedad de Caza y Pesca'k Zaldibi'ko erreka umetu zutela eta jakin bear dezu amorrai umerik geiena nerekin joan da Bidarra'tik ekarriak izan zirala. Gañera neronek ordainduta bi urteetan 40.000 ume ekarri nituan. Ara or Bilorek eta nik Zaldibi errekarri egindako gaitzak.

A. ARANA

GIPUZKOA

ZALDIBI

URRIA-ERROSIO ILLA

Azkenengo egunetan izparrengiak adierazi diguten bezelaxe ill hontan denok alkartuta gure hotoitz eta batez ere erroaioaren bitartez Jaungoikoari eskatu behar diogu *Vie-tango gudu latzetik asi eta munduan zear, Nazio haundi edo txikieta, dagon ekaitz nahastu hontatik, "gizak", Jaungoikoari begiratuaz, bere naimena gogo honez bete eta ezberdintasunen kateak ausiaz gihartzurak jarri eta benetako pakea lortu dezagun.*

Aita Santu Paulo VI'gna. une hontako arriskorekin konturaturik deadar bat jo du mundu zabalera eta dei horri erantzutea behartuak gaude gizon guziak eta batez ere katolikoko geranak.

Aurten, sekulan baño behar haundiagoarekin denok bilduta hotoitzean jardun behar degu, honela Jaungoikoaren haunditasuna ezagutuaz giza guziak anaitasunean bizi gaitzen.

Beste urteetan gure herriko Santa Fe eleizatxoan illunabarreko 7'ek edo 7 terdieten esan izandu da erroaio hori Jauna agirian zala; bañan aurten, «Diario Vasco» izparrengiak zionez, goizeko zortzi terdiateko meza hondorenean izango da.

Iraukor hau argitaretzeako illa pixkabat aurreratuta egon-arren, herriari begiratuaz oar bat egin nai nuke *horduari* buruz esateko erreztasun geiago izango litzakela hordu hori aldatu eta illunabarreako utziko balitz.

NASTE-BORRASTE

Astekari honen bitartez adierazi genuen nola Aita Imanol Atauna juan zitzaigun eta, nola toki hartu zuan bertako bikaritzan.

Area allatu eta egun gutxi barru susmu atera zan berriro gure hartea zetorkigula. Berealaxe, ezezkoka; han gelditzen zala. Orañi berriro ziur genden Zaldibirako zalakoan; bañan, azkenik-Ataunera.

Eta... aldaketa ohiek ez dira susmuak edo jenden harteko marmarrak bakarrik izan. Ez! Bizi bizik, orixe berbera gertatu da, Ipuia edo ametsa dirudi.

Hau komerial! Txoratu egin behar al dogu? Zer gertatu da?

Barkatuko diazuela uste une baikoitzeko gertaera eman ez badizuet ere; bañan ziur nago astekari honek

etzula interesik edukiko. Añ aguro aldatzen ziran azken erabakiak... eguneroko izparrengi batekin ere naiko lan izango zan «berria» zahartu baño len ematea.

Orañi gure ustez, bukatu da naste-borrastea eta zerbait esan deikegu gertaerari begira.

Gauzak katramillatu gabe jartzeko eran esango degu: Aita Imanol-ri biali zioten txartela Ataun'go bikaritzara izendatuaz. Han toki hartu eta beriala Arriaran'go apaizari aurrez hitza emanda zegola ta Imanoli beste txartel bat allatu zitzaion lenaukoa indargabetu edo anulatua. Hau ikusirik, Ataun'go gizon eta emakume bildu dira eta gogor saiatu hondoren iritxi dute beren naia, berriro Imanol Ataun'a eramatea alegia. Gu berriz, emen genden aurki Zaldibiñ asiko zalakoan eta azken erabakian biali dioten txartelakin badijoakigu Ataun' era.

Gogoan dut beste iraukor batean idatzia: «... beste noabait eramateko moduak egin dituzte bere sikolojizko gaitza sendatu dediñ». Sendagari gogor xamarra gertatu dala dirudi. Zalantza ohiek edo holako nahaspillak sendatzeko ezetz gaxotzeko ere balio izaten dutel!

«ARA-BERRIZ»

ERRENDERI

EUSKERAZ IKASTEKO ERA

Aurtengo neguan ere euskeraz ikasi nai duenak era ederra izango du.

Asociación de Fomento Cultural edo «Yakintza aldeko elkarteak» eratuta datorren astelenez, illak 10, asiko dira saioak; ezer ez dakitenentzat eta zerbait jakin eta geyo ikasi nai dutenentzat.

Zerbait geyo jakin nai duenak joan bedi elkarte ortako biltokira: Irun kalea, 4 (Iztietan).

EZKONTZA

Donosti'ko Artzai Ona'ren elizan ezkondu ziran, Mari-Loli Muxika, donostiar neska gaztea eta gure erriko alkate da, Luis Maria Barinaga jaunak. (Zorionak!)

JAYOTZAK

—Jesus Velez de Mendizabal'en emazte, Maria Luisa Balerdi'k mutiko bat izan du ta Juan Mari izenez kristautu dute. (Zorionak!)

—Pedro Igarzabal'en emazteak ere (Manoli Kamatxo bera) beste mutiko bat izan du. (Zorionak!)

ERİYOTZA

—Larogeita bat urtekin Jaunak Bereganatu du, Pedro Albisu'ren alargun zan, Kontxita Mendarte Ugarte. (G. B.). Bere seme-alaba ta senide guztiei gure samin-agurrik beroena.

SASKI-NASKI

—Ill onen 2'a ezkerro udara bitarte, igandetan ez da ogirik salduko. Beraz etxeokandreak, ernel!

—Udazkeneko euriteak asi dira. Gure kaletan ur-jauziak nunai badira. Leku batzuetan, Niagara'ko kataraten inbiri gabeak.

—Ezta giro oraintxe Touring'go gure gazte oiekin, igandean ere, Al-faro'ri 3-0, irabazi. Jarraitzalleak konten irten omen ziran, baita txalo ta (Aupa Touring! ugari entzun ere. Betikoa, ondo dijoanean denak animoak ematen eta gazki ba-dijoa, animo geyen bear dunean, denak ixilik, eta gaizki esanez. Orrelakoak gera.

AÑARBE

BERGARA

SAN MARTINAK

Agorrean, 16'an, ospatzen ditugu urtero Bergara'n jaiak bertako seme-guren Agirre'ko Martin Deunaren omenez. Eleizkizun bikaiñak euki ditugu ta bai kale-jai atsegiañak ere; bi illuntzitan danborradak, goiz-zezena, oi diran txilipurdi ta atxintxiketaz, egun bitarteko ainbat jai, gaueko suzko-erroberak eta abar. Ez daiket ordea inundik ere ixilu, bai berriz berexiki aipatu erriko lagunarte guzien artean egoki eratutako Gurdi-apain, ondo apaindua, neskatilla-sorta liluragarri apainduagoa.

Tamalez jai batek uts egin digu; Euskal-Antzerkiak; Uste baiño len deitua, gudu-morrontzara (ez ikaratu) joan berri bait-degu Juan Luis Bikuña, gazte jatorra jatorrik bada, «ERNAI» taldekoa. Talde bikain ortako bigarren soldadua degu, Iñaki Arriaran iaioa lentxo joana baita. Bioiri goarintziak eta goraintziak. «ERNAI» taldekuok! Saiatu zaitezte bi utsune oriek al bait lasterren betetzen. Bergara'ko ainbat eta ainbat euskaltzale zeueri begira daukazute, eurretan bat neu...

HAYDN MUSIKALARI GUREN «LA CREACION»

Aipatu berri ditugun jaiok aundikoro burutu ditugu. San Pedro Eleiz-Nagusian, jai ortarako txit apaindu ta egokituan, gure XIV garren ELEIZ-KONZERTU gurena izan degu; Haydn eresigille ospe-tsuaen «LA CREACION», ez geiagota ez gutxiago. Bergara'tarrok orrenbeste zor diogun Don Roman Oyarzabal ezagunak erakutsi ta trebetutako «ORFEON VERGARES» eta Bilbo'ko «ORQUESTA SINFONICA» ereskilde dirala, Spiteri eresizuzendari trebarean agindupean emana. Gure kantariaren osagarri iru kanpoko bakar-kantari izan ditugu: Josefina Cubeiro ta Julian Pildain abots-saliak eta Julio Catania abots-zingo (?) edo «bajoa». Ontaz dena esana dago. Geitu dezadan orratio egundainoko txaloketa jaso zutela guzien izenean Spiteri eresizuzendariak eta bere albora agertu bear izan zuen gure Don Roman'ek.

Irakurle, zenbait izparrengik zabaldu dute eresi-jai orren berri, kritikoen iritziak zeatz eta meatz azalduaz eta bazoazke aietara nik eman ez dezakeden zeastasunik bear izan ezkerro; baiña ez dezu beroietan el-sari ta goraiapamena besterik arkituko, ta bai ondo mereziak guzi-guziek ao batez aitortzen dutenez.

Orraitio, Bergara'ko eresi-giroa zenbateraiñokoa dan bai, beste edozeñik bestean erakutsi daiket; esate baterako egun ortan bergara'tar gazte batzuk arkitu nituen, batere ustegabe, neretako naiko urrin dagon mendi-tontor batean. Solasgaia? Ba arratsaldeko konzertoa... Zenbait zeastasun ere ikasi nituen eta orra «ZERUKO ARGIA»ko irakurleen argigarri. «Haydn XVIII'garren giza-ldi aldeko musikalaria zan, sinis-men aundikoa, biotzez alaiat, ta bere biotz sentikorak eta adimen argiak erakusten zizkioten munduko edertasunez liluraturik osatu zuen eta eskeñi Jaungoikoari eresi-puska bikain au. Ortarako, bere biotz-adime-nak jare egin eta berak ondoen zerizkien neurri, doiñukera ta osterantzeko eresigoraberaz osatu omen zuen eresi-gai ederra: Ain alaiak eze, baita Berari parkazioa ere eskatu omen zion puska sakon eta itzaltsuagoa egin bear izan ezaz; ots, eresi-sail au gizonak bere Egilleari eskeñitako lore-pitxi liluragarria dela, liturjaz kanporakoa baiña ez orregaitik erreligio-kutsu gutxiago-koa»...

Orra irakurle, «LIZARGARATE» ko ttuntturean zertzu gauza ikas-

ten diran. Jakiña ortarako bertara joan bear... Konturatzeko berandutu ta arin-bai-arin abiatu ziran gazteok...

Biaromonean ikusi nituen berriz eta bai nik galdetu ere jakin miñez eta zerbait gaixtoz ere, ez bait-nuen uste konzertura garaiz elduko ziranik:

—.....?
—Zoragarria!... benetan zoragarria!...

—.....?
—Konzerturako eldu?... Orixel... Errex gairerak!...

—Ez zerate makalak!... ZER OTE DA GAZTE IZATEA!...

TXOMIN

ZARAUTZ

GARAILLE

Azkenengo aste auetan, esan genezakegu Zarautz guztia egon dala astelenero telebistari begira, gure erriaren izenean «Km. lanzado» izeneko leiaketan ziraneei ikustearren, geienontzat zalla zalako Madril'era irixtea, bañan orra nun, gure erriarrak, ekinaldi bikañ batzuk egin ondoren, Irailla'ren 26'an, Madril'ko Enparantza Nagusian arkitzen ziran, azkenengo saio jokatzeko Villajoyosa'tarren aurka, ta ain gizontsu egon ondoren, garaille geratu dira.

Zarautz'era iritxi ziranerako, erri-tarrok zai geunden arrera on bat emateko, ta jakin degunez, illaren 8'an izango da, gizon trebe auei eskeñitako jai-aldi berezi bat. Bijoakie zorionik beroenak.

UDA-AZKENA

Udara joan zaigu. Askok, oporaldi onekin batera, jai-aldi geiago ditugulako, beroak nekatu egiten digulako, eta abar, zabarkatu egiten gera, aitzaki au auan artuaz, gure egin bearrak baztatu egiten ditugu. Ez gera, edo ez degu konturatu nai, guk egin gabe uzten deguna, or dagoala geldirik edo beste batzuk bitarte ontan, gure utsegiña artuaz, urratu egiten gaituztela.

Ez pentsa gero, Euskal-astea nai-koa danik eta bera amaitu dalako, datorren urtea arte ondo gaudenik. Gure euskaltasunak geiago eskatzen edo eskatu bear digu.

1966-1967 garaia gañean degu. Begira dezaiegun gure ondoko prolemari, ta guk daukagun obligaziori, ta ekin diogun arretaz lanari, euskal kultura ez degu jasoko bere mallara, geldi egonaz.

AZKOITIA

TXISTULARIAK

Aspaldiko orde z igandean beintzat, txistua gure errian entzun ta dantzatzeko modua izan genduan. Ta bai gustora dantzatu ere. Andramai jaiak ezkerro ez bai genduan ariñ ariñ'ik egiñ. Udaran ez dakigu zergaitik gutxiagotan jotzen duten, gutxiagotan edo batez. Beti aspiarmoni batean jarduten degu, txisturik egoten ez dalako jaietan Ikusiko degu aurtengo neguan, zenbat igandetan txistu doñu ederra entzuteko modua izaten degun. Nola liteke Euskal-Erri baten, errikoa baño kanpoko dantza geiagotan egiteko erreztasuna euki, besterik ez bada, jo zazute ba berdin bai txistua ta bai beste dantza. Noiz egoten da ba ederrago enparantza, txistu doñu ederrarekin ainbat ta ainbat gazte dantzan ikusten ditugunean edo ibiltzen geranean baña.

OSTIKALARIAK

Oso dotore asi zaizkigu gure ostikalariek aurtengo txandan. Igaro zan igandean ere aundiak beintzat etxean Aurrera'ren aurka irabazle atera ziran 2-1. Orrela jarraitzen ba digute laister ditugu lenengo mailan. Ikusiko degu zer moduz jarraitzen duten aurrean ere. Txikiak ere dotore dabilte naiz ta igandean 2-1 galdu Elgoibar'tarren aurka. Orain arte bezelako gogo ta orain arte bezela saiatzen ba dira, makiñabat lan eman bear die beren aurka jokatzan dutenai. AUPA «ANAI».

IGANDEAN AZKOITI'N

Joandan igandean, oso egon zan alaiat gure erria, ba jende asko ibilli bai zan. Batetik ondarrutarrak asko etorri ziran beren ostikalariek indartza, ta bestetik berriz illunabarean mendizale asko izan ziran, Azkoiti'n beren ibillaldia egiñ ondoren geldi alditxo bat egin zutenak, auetzaz gañera Ernio ta Urbi

aldean izan ziranak ere azaldu ziran, ta onela ikaragarriko alaitasun ederra egon zan gure kaleetan, zer gauz zoragarria ainbat neska ta mutil gazte mendiko jantzita ikustea. Pozgarria benetan mendirako dagoen zaletasun aundi ori ikustea.

ALKARTE BERRI BAT

Egun auetan jakin degu ari dirala gure erriko talde bat, neska ta mutill'entzako bazkune bat jarri naiean. Oraindik ez dakigu gauza garbirik, bakarrik ari dirala lanean, ta laister ipiñiko gaituztela jakifian, zer edo nola dijoan gauza esanaz. Gipuzkoa'ko beste erri batzuetan jarri dituzte orrelako taldeak, —Bergara'n Oñati'n— Urrengo Azkoiti'n izango ote degu? Ondo baño obetuago litzake orrelako alkarte bat, bai neska ta nai mutillak piska bat artu eman geiago izateko alkarrakin ta adiskidetasun onean egoteko. Gu beintzat prest gaude edozer laguntasun bear dutenerarako. Merezi bai du gauz au aurrera eramatea.

ZORIONAK

Berandu baño, ZERUKO ARGIA'ren bidez zorionak bidalitzen dizkiogu, Markina'ko bikote KAREAGA-ARRATE'ri EUSKAL-ERRIKO txapelduan atera diralako euskal dantza txapelketan. Onela jartzeko esan digute Urbi'an egon diran azkoitiarrak neskak. ZORIONAK bada, gazte oien orde z baita ere EUSKAL-ZALE guztien orde z. ZORIONAK!! ta jarraitu orrelaxe.

AMAI

ONDARRABIA

PRAILLETAKO ELIZKIZUNAK

Praille kaputxinoak Amute-n duten elizan elizkizun edarrak euki ditugu.

Bakearen alde eskatzeko Berrogei Orduak izeneko puntzioak egin dira, Gure Jauna agirian dala. Iru arratsaldetan, meza, sermoi ta Gure Jaunaren onspena ta kalerik kale ibildeun eder bi lendabizikoa gaez, gizonak bakarrik, danak argizariak eskuetan zituela otoitz ta abestuten.

Gaur dagon bezelako guda arriskoa egonda beste ezer baiño len bakearen alde danok jokatu bear genuke. Beste gaitz guziak orain sortu liteken gudaren ondoan umekeriak dira, gauza utsak. Jakiña, ez diñogu beste okerrak zuzentzen ere alegindun bear ez geranik; baiña Jainkoarren! pakerik galdu gabe.

Beste elizkizun bat ere eginda eliza berean. Prantzisko deunaren berderatziurrena.

ANTXIÑAKO ESTROPADAK

Sarritan bezela, antxiñako estropaden kontua gogoratzean, donostiarrak ondarrutarrari irabazitako estropada aitzaten dute Donosti-ko izparrengiak. Oraingoan ere bai.

Guri ondarrutarrori grazi gutxi egiten digu kontu orrek batez ere galdu genuana itzetik ortzera esaten digutela eta irabazitakoa ixillik gordetzen dutela ikusita.

Egia esateko Ondarru-k irabazitako estropadak asko dira aldi aretan baiña batez ere ordukoa esan nai degu.

Donostiarrakin baiño bi urte lenago, 1888 garreneko Azilla-ren 25-ean Pasaia-kin jokatu zun Ondarru-k. Getari-ko San Anton'go murtetik Donosti-ko Kontxa-ra.

Ordubetik gorako estropada izan zan ta miñutu erdi inguru aurretik eldu zan Ondarru.

Esaten asi ezkerro dana esan bear da.

KAMIÑAZPI

LEZO

PESTAK

Gure erriko pestak joan dira, eta jendeak gusto guzietara itz egiten du, bere iritzi eta naiak agertu joan diran pestagaitik, nik ere ne-rea eman nai det lerro auen bidez.

Best gure, jendeak bere eguneroko arazoak alde batera utzi eta alaitu igarotzeko izandu dira. Best egun ortan gertatu diran gauz batzuk esan nai ditut. Lendabizikoa auxa da: Lezo'ko neska-mutil gazte batzuk bere artean sortu dituzten dantzak eta abesti alaiak, ifiori erri-rik egin gabe danak alkartuta, umore sendo batekin ibilli diran gazte ari nere zorionak.

Dotriñak eratu zuan jai aldia, bai kafiña izan zan benetan lan ortan parte artu zuten guztiari nere zorio-

(8'garren orrialdean jarraitzen da)

FORUAK ETA KONTRIBUZIO KARGAK.

Hitler'en denboran «propaganda» egiten zuan Ministroak aspalditxo esana zuan: «gezurra sinistarazteko, naikoa zala komeni zan aña aldiz gezur ori zabaltzea. «Esanaren esanaz jendeak sinistu egiten omen-du gezurrik aundiena.

Lan onetan ibilli izan zaizkigu urte luzetan, «centralismo» aldeko jendea. Amaika aldiz esan izan digute, «Foruak» dituzten probintziak beste probintzien bizkar bizi izan dirala. Aiek baiño kontribuzio edo zerga gitxiago ordainduaz.

Gezur onek oso arrera ona izan du Euskalerritik kanpora. Alde batetik, ezjakin gorrian bai-dago jendea gauza auetan, eta edozer gauza sinisteko prest orregatik. Beste aldetik, erdaldunak beti izan digute alako ikusi-ezintxo euskaldunoi, eta oso prest daude ortik gure kalteko edo zer sinisteko.

Baiña egia ere ba-du jende artean zabaltzeko eskubidea ta komeni dan aña zabaltzen saiatu bear degu euskaldunok, Madril aldean entzun oi-diran gezurrezko esanak jendearen artean nagusitu ez ditezten. Eta oraingoan Napparutik etorri zaigu egiaaren aize indartsua. Ba-da lruñe'n gizon bat, zerga kontuan, kontribuzio saillean oso aitua ta ibillia.

Frantzizko Jose Saralegi, Naparruko'ko Diputazioaren Zuzendari Nagusi ta teknikua da; ta bide batez, Estaduko Haziendako tekniko ere ba-da. Aseguru ta aurrezki sailleko «Inspektzioan» aritzen dan Taldeko gizon aitua baita. Gizon onek, alde biak ongi ikusteko ta aztertzeko aukera du bere lekutik. Eta ain ederki ere, numeroz erakutsi digu, Foruak dituzten probintziak garestiagooa dutela pagakizuna, beste Espainia'ko probintziatxoak baiño.

Au da gizon onek garbitu duan egia: «Concierto económico» delakoa duten probintziatan bakoitzak bere ondasunen eunek 16'1 ordaindu bear izaten dute. Eta onelako «Itunben edo konziertorik» ez duten probintziatxoak beren ondasunen eunek 15'9.

Ez da, beraz, «Erdi-zaleak» dioten bezela, Foruak merkeago irtetzen zaizkigulako, gure «Foru-eskeak». Gaiñiera kontuan euki bear degu, «Foruetako» probintziatan, beren

kargu gelditzen dirala, beste probintziatan Estaduaren bizkar dauden gastu batzuek.

Esate baterako: Gipuzkoa «Diru Itunben» orren legetan bizi zanean, kamiñuak Diputazioaren bizkar ziran. Orain, berriz, Estaduaren kargu dira bideak konpontzeak eta zabaltzeak.

Alde askotatik esan dezakegu, beraz, Foruak ez ditugula nai «arrautza» ona diralako guretzat; baizik, bere «arrautza» ta guzti ere, maiteago ditugulako, ta xistema ohea diralako, gure ustez, probintzia ta lurraldeak aurretzeko.

«Pensamiento Navarro»'n eta «Pensamiento Alavés»'en, poliki garbitu dituzte arazo auk. Gezurrak ezta lanik izango auzi au nasten eta okertzen. Guk ere geron aldetik «Egia» zabaltzen alegiñak egingo ditugu-ta.

Pil-pillean ibilli da gai au aldizkari eta albistarietan. «Txilborzaleak»; zentralistak, alegia, beren eraso lenbizi Telebisiotik bialdu ziguten. Calvo Hernando'k bere pozoi guziarekin Naparrua'ko bizi-mailla ta jakintza lurrera bota zuan. Lurralderik atzeratuena zala-ta esan-alak esan zituan, gure anai naparren izena zikintzeko. Gerora albistariak jaso zuten gure kontrako bandera. Ta oietan, ABC egunerokoa atera zitzaigun, etsirik zitalena bezela.

Bestaldetik, Montejurra'n jaiki zan Jose Anjel Zubiaur, Maiatzaren 8'garrenean, Gipuzkoa ta Bizkaia'ri beren esku-bideak moztu zizkion legearen kontra. Araba'n, urrengo, Arana'ko San Bizente'n egin ziran Batzar Nagusietan, lengo eskubideak eskatu ziran Gipuzko ta Bizkaia'rentzat. Garagarillaren 6'an Tolosa'ko Aiumentuentuak berriro zuan eskabide bera, ta Bizkaia'ko Aldundiak ere bere eskea egin zuan lege ukatzaillearen urtebetetean.

Guren aurkaok, ezjakin gorria edo borondaterik txarrena agertu izan dute auzi au aitatzerakoan. Ala esan dute Naparroa'k ogei ta bat milloi ordaintzen dizkiola Estaduari. Egia besterik da; Naparroa'k pagatzen duana, ia milla milloira iristen da-ta.

Baiña emen, kontu onen muñean, ez da diru-azulia tartean. Emen guk obetatzat daukaguna, «Foru-xistema» da.

Diru ori nola partitzen dan ikusteak, garbituko dizue arazo au. Begira:

1.ª Forurik ez duten probintziatan onela banatzen da zergatan jasotzen dan dirua: egin dezagun kontu, eun peza jasotzen dituzula kontribuziotan Forurik gabeko probintzi batean. Diru ortatik, 87 peza bialtzen dira Estaduarentzat; Diputazioak 43 peza bakarrik jasoko ditu; ta Aiumentuentuak, 9 peza bakarrik.

2.^a Foruak dituzten probintziatan beste ontara zabaltzen dira diru oiek. Naparroa'n 100 peza oiek onela banatzen dira: Estaduak 43 peza jasotzen ditu; Diputazioak, 39 peza; ta Aiumentuentuak, 18 peza. Araba'n, eun peza oiek onela banatzen dira: Estaduak, 59 peza jasotzen ditu beretzako; Diputazioak 29; ta Araba'ko Aiumentuentuak, 12 peza gelditzen dira.

Zer gertatzen da ontan? Foru-xisteman, garestiagooa irten arren kontuak, diru geiago gelditzen dala probintziak erabiltzeko. Etxekoa ba-da diru ori darabillena, etxeko premiak obeto ezagutzen ditu ta diru ori obeto gastatzen da. Ala erakusten digu gertaerak: gure probintziak besteak baiño aurreratuago agertu izan dira aspaldi ontan. Beste probintziatan Madril'goen eskuetan diru geiago uzten da, ta urrutiko nagusiari aztu egiten zaio probintzi artan zer premi diran. Dirua andik ekartzeko gauzak oso astiro joaten dira, ta orrela probintzia galera arkitzen da. Dirua Madril'dik itzultzeak, oso luze jotzen du. Ta au da Falanjo'ko erakutsietan esaten zaiguna, Estaduak Aiumentuentu ta Diputazio ta Familak dituala bere armaillaz sendoenak; eta aukeratuaz, indartuko dala Nazioa. Beraz, alde guztietatik gure xistema erosoagooa da erri ta lurraldeak jasotzeko.

Aspaldi ontan, asko nastu dira buruak kontu onetan, eta egia bere tokian jartzeko lan aundia egin bearko da. Abiña gu ez gaitzezen ixildu. Aizatu dezagun «Egia», ta garbitu ditzagun ezjakien lañoak. Askoz obe luteke gure kontra itzegiten dutenak, beren probintziak ere, lengo beren lege zaarretan ba-lituzte.

Itz batean, sendagaia ez da etorriko, gu besteen mailara jexita; baizik besteak gure mailara jasoaz.

Aiumentuentuak, erriak aukeratuak

Gauza bat da erria ta beste bat Lateria. Erriak dira, esate baterako, Orio, Irun, Usurbil eta abar. Lateria, oster, Frantzia, Alemania, Espainia ta abar. Erri bakoitzaren ardura, Aiumentuentuak bere gain darama. Lateria ardura. Gobernuak eramaten du.

Aiumentuentuak, Udalak, erri bakoitzak aukeratu ditzake. Alkate ta kontzejalak, erriko jendeak aukeratuak direnean, erri orren konfiantza izango dute.

Baiña Aiumentuentu oiek, osorik edo zatiren bat, Gobernuak izentatu ditzake, ta orduan, Gobernuaren konfiantzakoa izango da; ez erriaren gogokoa.

Alde aundia dago, erriaren Udala izatek, Gobernuaren Udala izatera. Eta munduan oso zarra da erdi-zaleen eta erri-zaleen arteko burruka. Batzuek, dena Madril'dik, Paris'tik erabaki nai dute, eta erriei ez die eskubiderik uzten. Auek «Erdi-zaleak, txilborzaleak» dira. Beste batzuek, erri bakoitzari eman nai lizkiokete eskubide geiago. Ez dedilla gauza guztietarako Madrillera

edo Paris'era jo bearrik izan. Erri bakoitzak berez antolatu ditzaken gauzetan, naikoa da erriak berak aukerama egitea. Auek «erri-zaleak» dira.

Politika asko dira «Erri-zaletasunaren» alde diranak: ala Federalak, nola karlistak eta abar. Auek lurralde bakoitza bere lege aparteko zobernatzea naiago dute. Baiña azken urte auetan, Laterri bakoitzak bere mendean dituan lurralde guziak lege bakarraren mende euki nai izaten ditu. Agintari txikiak ere goitik izentatu nai izaten dituzte «Erdi-zaleak».

Eta au bide okerra dala uste degu. Egin dezagun kontu, gizon bat gortputza lege berdiñez eraman nai degula. Burua, naiz besoak, naiz beste gortputzalde bakoitzak bere egitekoa du, janari apartekoa bear du.

Gizonaren osasuna ondo eramateko, aragiari, naiz ezurrei, naiz beste gortputzalde bakoitzari komeni zaion janaria bearko da. Txilborrari komeni zaiona bakarrik jaten ba-dezu, galdua zera. Gortputzaldi bakoitzak

beraz, bere legezko jatekoa bearko du, zure indarrak bere betean iraun dezaten.

Laterrietan ere beste ainbeste gerta oi-da. Laterriak ez dira odol-larengatik sortu; ezipada kondairan zear Laterria gerrateak sortua izan da. Orregatik, Laterri bakoitzak, arraza askotako jendea artzen du bere barruan, eta arraza bakoitzak urteen buruan bere legeak eta oiturrak sortu oi-ditu. Gizaldien buruan sortutako lege ta oitura oiek erri ta arraza bakoitzarentzako, neurri-egindako soñekoa bezela dira.

Etzaite etorri neregana, ni baiño aundiagoarentzat edo txikiagoarentzat egindako soñekoaekin. Nerezat egin nai dezun soñekoa, nere neurrikoa izan bearko du, aren barruan ongi arkitu nadin. Orregatik askok eta askok uste ori dute: legeak eta agintariak, ez Gobernuak, baizik erriko jendeak aukeratu bear dituala.

Gure artean ere, aspaldikoa da Aiumentuentuak erriak aukeratzeko ta Aiumentuentu oiek zenbait esku-bide bere eskutan izatea. Orregatik ederkio «Pueblo» egunkariak gure Udalak gaitz bat dutela: alkateak Gobernuak aukeratuak izatea. Kontzejalak erriak aukeratuak izan arren, alkateak Gobernuaren esku dauden bitartean, erriak tarte gutxi du erriko erabakietan, izan ere.

Ta erriak elezioak bero artzeko, bere eskuan euki bear ditu alkate, naiz kontzejalen aukeramenak. Erriko agintariak ez dezatela bere aginpidea beste ifundik iritxi: erriagandik bakarrik. Orduan erriaren konpianza izango dute. Erriaren morroi izango dira.

Baiña Gobernuak izentatuak diran bitartean, erriak ezta aietan konfiantza osorik izango, ez aiek aukeratzeko ematen duan interesik ere.

«Correo Catalan»etik artu ditugun burutapen auker bete-beteen onartzen ditugu guk ere. Euskalerriak beti izan du bere lege ta oituraren maitasun aundia, ta gure ezbeharra lege ta oitura zar oiek galtzetik sortu zitzaizkigun.

Ta ez uste guk bakarrik kalte ori izan degunik. Aurrena Kastilla izan zan bere lege ta oiturak galdu zituan; gerotxoago bide berdiñetik galdu ziran Kataluñia, Aragoi eta beste Espainia'ko lurraldetako oitura ta lege apartekoak. Lurralde bakoitzak bere eskubide aiek zituztenean, askoz indartsuago izan zan Catalan'en irakurri ditugun kontuak zer erakutsi diguten. Espainia. Orra «Pueblo» ta «Correo

SINDIKATOETAKO AUTESKUNDEAK DIRALA-TA

Irakurtzekoak dira, Sindikatoetarako elezioak dirala-ta, egunkari onetan eta aretan azaldu diran iruzkin eta esanak. «El Norte de Castilla»'k onela dio:

«Gaiñean ditugu Sindikatotarako auteskundeak. Elezio auetan, 183.417 enlaze, 20.571 juradu, 245.350 diru-bocal, 150.167 gizarte-uztun eta beste ordezkari asko ta asko aukeratuak dira erri bakoitzean eta Estadu guziaren zabaleran. Eta aukerapen onek beti gure arreata merezi izan ba-du, oraingoak are ta geiago merezi du.

Izan ere, elezio auen bitartez, Nagusien eta Langilleen arteko etekin eta interesak indartzeko bideak iriki nai lirake. Emen nai dana —ta ortaz ari dira Espainia'ko albistariak ezpaika—, aide eragilleagooa sortu sindikatoen esku dauden egotekotan.

Bi aldetara dijoaz, ikusten degunez, gai ontako esamesak. Alde batekoak, nagusi ta langilleekin Sindikato bakararra antolatu nai dute. Bestela (eta Sindikato-albistari baten itzak dira jartzen ditugunak), gizarte, El-karte aundien eskutan lotua utziko litzake. Soziedade aundi oiek, ez bakarrik alboratzen dituzte langilleen etorkizun-alderdiak, baizik eta nagusi txikiak ere zapaldu egiten dituzte, munduko «trust» nagusien azpian. Ta aukeratuenez, sindikato asko sortu nai dituztenak, askatasuna iritxi bearrean, Sindikatotako askatasuna, jao baiño len itotzen dute.

Bestaldekoak beste ikuspegia dute gai eta auzi onetan. Alonso Gartzia Jaunak (au, Bartzelona'ko Unibersidadean maixu degu), au adierazten digu: «Gure arteko Sindikato Auzia, ez da ikutu txiki batzuekin konpontzeko, ezta izen batzuek aldatze utsarekin erabakitzeko ere. Emen eskatzen dana, aldekata sustraikoagooa ta sakanagooa da».

«Zergatik ez aitortu bein betiko, geroko bide bakarria, alde batetik nagusien sindikatoa ta bestetik langilleenak sortzea dala?» Gartzia Alonso jaunak bere itza oraindik zeatzago ematen digu, legeak gizarte auziarekin uztartu bearra degula, adieraziaz: «Nagusi ta langilleak, batez ere gizarte bizi geranean, alkarren mokoka dituzte beren alderdiak eta etekiñak. Eta areago oraindik gure gizarte kapitalista onetan».

Alkarren artean dituzten ezipai-bideak errez ikustekoak dira. Gure gaurko antolaketa obetu edo oraingo antolaketa bera bota bearko dira, sindikato askori bidea zabalduaz, Sarkaldeko demokrazien arian jartzen gerala.

«Madrid» gure albistari lagunarekin ez gaude akort.

«Espainia'n ez da au une egokia politika-aldekata probak egiteko». Ala ere egoki esana dagola iruditzen zaigu: «gure indarrak erakutsietan eta esanetan ez ditugula agortu bear».

Eta lenengo gure ustea onek sendotzen du: ogei ta amar urte daramazkigu probatan gaur zuzen eta agirian erriaren baietza ez billatzeko —batez ere 1947'garrenean botorik eman etzuten gizaldien baietza iristeko, onela etenik gabe aurrera egiteko.

Bigarrena —erakutsi ta esanetan gure indarrak ez agortzeko orretan—, ain buruz dator esana... ez du gure baietza iristeko zuribiderik bear.

Esatera egiñik, ez; baiña itz garbi ta erabakiak, guziok onartuak, eta egindako probatan ongi ikusiak, gerorako eroso datozenak, bai, Denbora geiegi galdu degu «probatan», eta gaur ez ligukete ezertarako balio izango. Onela dio «El Correo Catalan»ek.

Lantegi-zuzendariak kezketan.

«Neurtu al diteke ajezrez-jokatzaile bati nolako nastea sortuko litzaioken, joku-erdian, guzia irabazteko eroso jarrita gero, jokolegeak aldutuko ba-lizkiote? Ba... ori gertatzen zaio Lantegi-zuzendariari sarritan bere alegin burutsu ta gerorako gertapenetan».

«Batzutan, lege berri bat da. Bestetan, Estaduko lantegi batek sortu dion leiaketa narrasa, edo-ta erdi-ixillik artu diran neurri batzuek alde askotan kalte egitekoak. Ta onela bere ardura burutsu ta geroko begiz antolatutako alegiñak, lurrera erortzen zaizkio, urte askotako nekea ondutuz». («Tele-Expres»etik artua).

1.896

1.966

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA
(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure

«PRESTAMEN SERBITZARITZA» (Servicio de Préstamos) balia zaitez.

Zure baserria erosteko edo obetzeko

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko

Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko

Baratzeko frutuak obetzeko

Jakinbidean jarri zaitez Domostia'ko gure

7 ofizinetan eta Probintziako 59 sukursaletan

CHIMBO

EDARI-URTZAILLEAK

CHIMBO

(Destilerías CHIMBO)

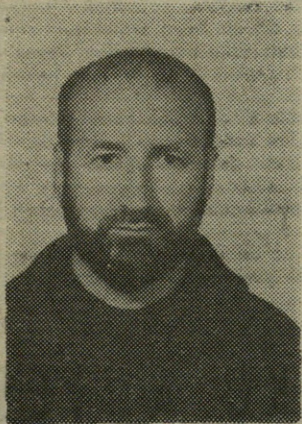
Erriko Alondiga

BILBO

Urrutizkifia 312800 ta 317400

Aita Felipe Ondarrabikoa, Hispanoamerika'rako egin duten Itun Berria'ren erderatzallea Katolikoak eta protestanteak alkar arturik egin dute

Zein degu Aita Felipe Ondarrabi'koa? Gure artetik sortutako Aita kaputxino bat. Eta zer du aitagarri-rik onera bere izena ekartzeko? Gaztelani'ko erdera, dakizuenek Amerika Erdi ta Beko guzian zabaldua dago, eta Eliz Batzarra Erroma'n egin zantetik, Ameriketako zabalera ortarako Itun Berria erderaz egoki jarri bear zan.

Aita Felipe Ondarrabikoa

Eta lan au oso begiratu bearrekoa zan; katoliko ta protestanteentzako ongi letorkena bear bai-zan. Etzan edozeine'k egiteko lana.

Izan ere, Eliz Batzar Nagusia ez-kero, gure Fedeak aize berri ta indartsua artu du, kristau guziok Batasunera jo dezagun.

Paulo VI'garrenak eta Atenagoras'ek eman zuten ontan ikasbidea. Ramsey etorri zan gerotxoago Aita Santuarengana. Bi alkar jotze aukeraman ziguten beste kristauoi, gure aldi ontako aidearen neurria. Gizaldiak joan zaizkigu alkarregandik etenda bizi izaten, eta alde bietatik susmo txarrez beteak egon izan gera, kristautasunaren alde guzietako jendeak. Guziok Jesukristo gure Erakusle aitortzen eta Kristo'ren maitasun legea austen.

Joan da aldi negargarri ori, ta Jesukristo'ren artaldeak geroago ta geiago eskatzen du Artzai Bakararren itzala guzientzat. Aren babesean alkartu eziñik eztaukagu. Fede, Itxaropen eta Karidadea, irurak batera erakusten digute, sustrai bakarretik sortutako elizak, alkarrengana bildu bearko dirala, jator jokatu nai ba-degu Kristo'ren erakutsietan.

Batasun onek, aurrena, Liburu Santuen irakurketa eskatzen du. Ta Jesukristo'ren bizitza kontatzen diguten Itun edo Testamentu Berriko liburuak datoz lenengo maillan. Batasun ontara ekarri bearrak. Liburu illunak batzuentzat; arrigarriak beste batzuentzat. Eta auker Grezia'ko izkeratik gaztelaniko erderara itzultzeko lana artu zuten gizon aukeratu ta aitu banaka batzuek. Españi guzian lau izan ziran lan ontarako aukeratu zituzten jakintsuak, eta lau auetatik bat gure Aita Felipe Ondarrabi'koa izan da. Auek, protestante batzuekin izketatu dira urte osoan, denak Liburu Santuetan oso aituak eta ikasiak, eta katoliko

ta protestante guziei ongi zetorkien itzulben bat antolatzen saiatu dira. Etzan Españia'ko bakarrik egitea bezin errez. Emen itz guziak berdintsu dira guzientzat; baiña oraingo ontan, Ameriketa zabalera ere egoki erderatu bear zan Itun Berri ori. Eta lur zabal aietan, itz asko ta asko ezitza guretzat diran esanekoak. Alde guzietan argi adierazteko itzak bakarrik onartu bear zituzten, beraz, gizon aukeratu auker. Eta ala iritxi da erderazko itzulben bakarra gaztelaniko izkera itzegiten dan lur guzietarako.

Ta ain aukeran ere, Aita Felipe Ondarrabi'ra agertu zaigu egun auetan egun batzuetarako. Ezta makala gure kaputxino au. Ebanjelioak bederatzigarren aldiz argitaldu ditu ta ontatik 600.000 ale salduak ditu oraingoz. Eta Itun berriak, eun mila baiño geiago zabalduak ditu bere alegiñean.

Izkuntza askoren jabe da. Eusker aurrena, au etxeko izkera bai-du. Ta gero ingelesa, latina, griegoa, prantzesa alemana hebreo eta arameo ere menderatuak dauzka. Auek guziak, Liburu Santuen argirako erabili ditu ondarrabiar yayo onek.

Joan gatzazkio ta galderaka eraso diogu:

—Ta zertara eldu zerate lan ortan?

—Ezta errez erantzutea, —esan digu Aita Felipe'k—. Jendeak, ala ere uste izan dezake protestante ta katolikuok alkarren Batasunera iritxi gerala.

—Ta ez al-da ori gertatu?

—Protestanteak gurekin batera etorri dira, egin dan erderalben autzat ematen. Baiña orrek eztu esan nai Liburu Santuen adieran eta azterpenetan batera etorri geranik. Itzak eta esaerak or daude, baiña itz oien zabalera ta sakona ez ditugu guziok berdinean neurtuko. Ta aietatik atera ditezken ondorenak ere, ez dira guziak berdiñak izango gure ta protestanteen adimenerako.

—Ta ori guzia Eliz-Batzararen ondoren egin al-da?

—Ala da, ta gure izketaldietan bete-betea agertu da mundu guzira arian ari gerala gure billeratan.

—Entzun degunez, ba-zan langille oien artean talde berezi bat.

—Batzar aurretik ari giñanen artean, ba-zan talde bat praille protestante Prantzi'n: Taize'ko prailleak, alegia. Auek, Erroma'ko Batzararako alako bide zabalak iriki zituala ikusi zutenean, gure lagun-tzaille jarri ziran egiteko onefan.

—Ta nolatan egin dezue lan ori?

—Itun Berriko liburu guziak Grezi'ko izkuntzatik artu ta erderatu egin ditugu.

—Ordu asko eraman al-dezue lan-bide orretan?

—Goizean-goiz asi ta bazkal-ordurarte irauten zuan gure jardunak.

—Ta naikoa asti izan al-dezue?

—Urte osoan lan ederra egin degu alkar-aidea sortzen gure erderalben ori bide zala.

—Ba-omen ziran tartean prakadun batzuek ere.

—Bai, guraso onak eta beren seme-alabak dituztenak gainera. Auek ezin izan zuten betarik arkitu bilera guzietara etortzeko. Beren Mexiko ta Puerto Rico'ko eginbearrak gureganatzea galazten bai-zieten.

—Ikusten degunez, zuen lan ori luzea izan da.

—Lau katolikuok aurrez prestatua gendukan gure erderalben, ta itzez itz arakutzen genien esaera bakoitza ta itz bakoitzaren adiera. Guziok lagunarte giroan eman ditugu ordu oiek, eta protestante ta katolikuok, oso ederki alkar aditu degu. Ta au gelditu da garbi ikusia: alde bietatik borondade ona dagonean, erreza dala lanean bat egiten.

—Ta asko saldu al-da Testamentu Berri ori?

—Azken urte auetan asko ugaltu da Liburu Santuen egarria. Ipar Ameriketara, esate baterako, azkenaldi ontan ogei ta sei bat milloi saldu dira. Brasil'en, amar bat milloi; eta Japoiara lau milloitaraino iritxi dira saldutako liburuak. Oraingo atera-aldian, milloi bat ale zabalduko ditugu.

Aita Felipe'k ba-du esateko pranko. Bera urtero agertu izan da Españia'n urtero egin izan diran Biblia-Astetan. Liburuetan zailena, San Pablo'ren eskutitzak izan omen dira. Batasunerako alkar obeto eza-gutzea falta zaigu, bere iritxiz. Eta orrela agur egin diogu Aita Felipe'ri, bere lanaren frutu ugaria opa diogula.

Kontu emen!

Euki gogoan!

Adiskide ta etxekojaunok!

Zuen emazteentzako esku-erakutsirik onena. Zuen sukalderako apaingarri

Eltze azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta priijitzeko aukerakoa SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR» Juegos Espátulas y Juego Cubierto «RADAR» LANTEGIA-INDUSTRIAS RADAR ESKORIATZA (Guipúzcoa)

ONGARRI
PENTSVAK

Ardura aundiz zabaldu degu aurrenengo pentzu pilla eta nunaitik entzun ditugu txalo ta zorion milla. Eskerrikasko baserritarrak, ez guaz besteren billa: ONGARRI gaur ta beti zuentzat ongarriz izan dedilla...

Bere lenengo irteeran denok ikusi dezute trebe eta orrela jarraitu nai du gaur ondo ta biar obe. Baserritarrok: egin zerate iturri on baten jabe, gero ta geyo ematen du, ta eskatu bildurrik gabe...

APATAMONASTERIO - ATXONDO - BIZKAIA

SARB

EN ARDURAEAN

ERAMAN-EKARRI'rako AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL ETA ERDAL

ERRI GUZTIRAKO

Iparaguirre, 8 - DONOSTIA

SAN BLAS, SAN BLAS,
SAN BLAS...

Udan kendu eiguk egarria; Neguan osatu ez-tarria. Ze edari, SAN BLAS edaria!

Gozoa eta maitagarria.

Gorostiaga eta Goitisolet
BILBAO

FUNCOR, S.C.I.

Bonetako baserritarrak bear dituzten MAKINAK:

BIRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

Europa'ko aurrerakizuni'k onenak, emenge nekazarientzat

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO
Vizcaya 114

BAR-RESTAURANTE

bartolo

(Sabino Ceberio)

Amaiketako, bizigarri ta bazkari berezienak.

Fermin Calbeton kaleko 38'an. Urrut. 11.743. DONOSTIA

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ESNE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAÑA, GURINA TA ABAR. - EGUNGO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI AURRERATU GUZJETAN, ONELAKO ESNE TA ESNEKIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA

GURELESA

ONDO BADABILL
Otsein DA

Nork KUKURRUKU!!!

Ollarrak

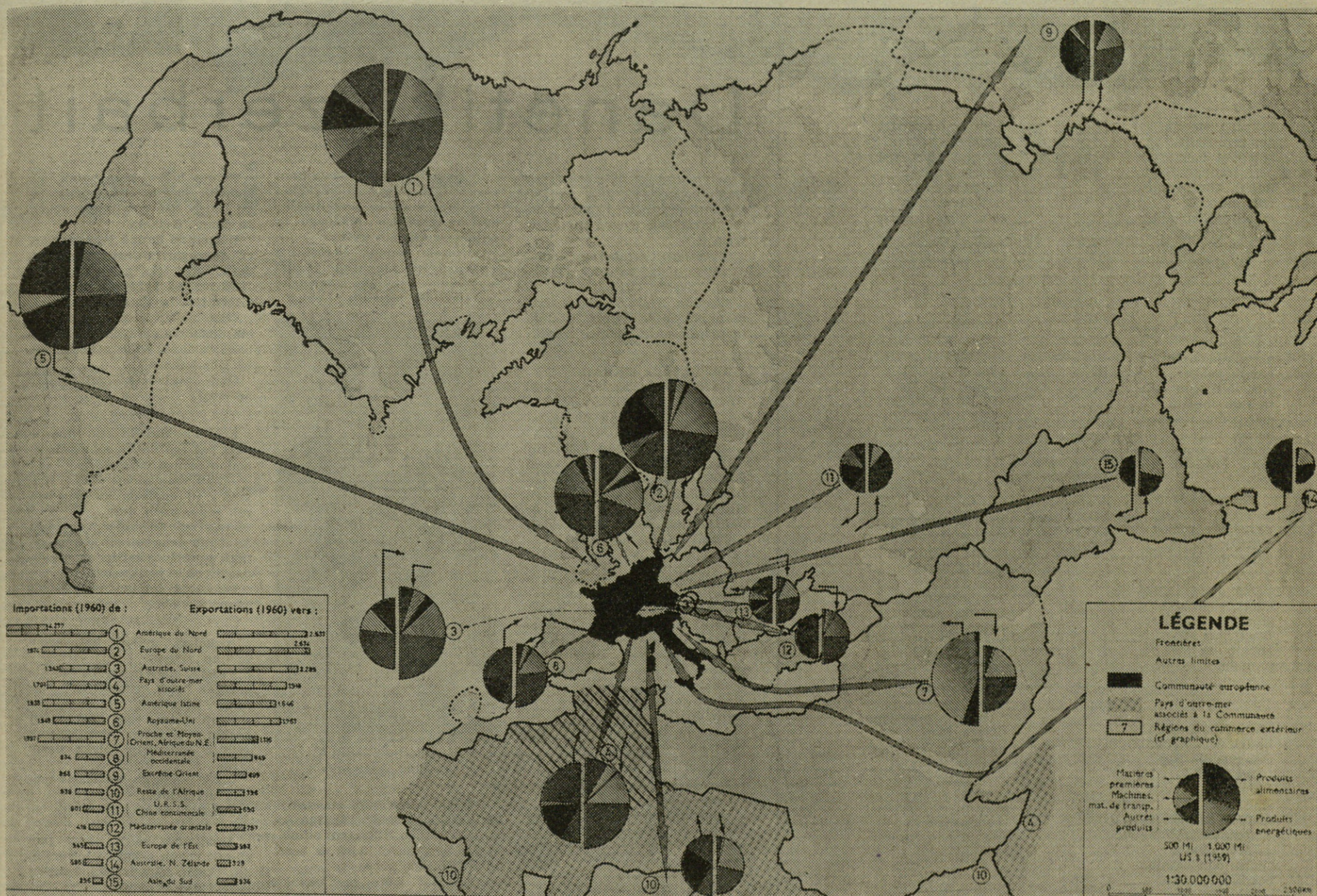
ollotegian?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

HERRIAK ETA GIZONAK

Atzerriko komertziorako Frantzia'ko estatu sekretario mintzatu da Pau'en Behe Pirineotako departamentuaren etorkizuna Espainia'ren elkartean, Elkarrekiko Merkatuaren elkartean jakiña, esanaz. Goio grafiko onek, Elkarrekiko Merkatuak berak ofizialki argitaratutako mapak, Elkarrekiko Merkatuak munduarekin duen Komerziora azaltzen du.

Elkarrekiko merkatua ta politikalarri baten itzak

Rikardo ARREGI

Ba dira egun batzuek Pau'eko esposizioa idikitzerako Charles de Chambrun jaunak, Frantzia'n atzerriko komertziorako estatuaren sekretario egiten duenak alderdi artan asaltzen diran ekonomiaren eraguzpenak entzute-rakoan, eragozpen oiek Espainia Elkarrekiko Merkatuarekin elkartzen zanean desegingo zirela esan zuela.

Jakiña danez Pau Behe Pirineotako departamentuaren uri-burua, prefektura da, ta departamentu orren barruan arkitzen da bestaldeko Eskual-Herria. Baita ere jakiña da departamentu ori dela Frantzia'ko pobreenetako. Bestaldeko euskaldun gazte ez dutelako ta beste orrenbeste zenbait neska gaztek sobra ezagutuak diran gauzak dira. Euskera egunetik egunera galtzen dijoala, bere nortasuna erabat galtzen dijoala, Paris'eko gobernuak erabat ukatzen dio bere nortasuna, beste departamentu baten barruan sarturik. Ez da gehiegi arritzekoa. Paris'eko gobernuari ez zaio ajola aundirik bestaldeko Eskual-Herriatzez eleazio garaian ez baldin bada.

Elkarrekiko Merkatua izango dela euskaldunen arazoak konpontzeko unerik egokiena ta onena euskaldun askoek dioten gauza. Ta ba liteke ala izatea. Gaiñea ekonomiari bakarrik begiraturik orrelako zerbait esan du

Charles de Chambrun jaunak. Baiñan...

Ez dugu ahaztu behar Europa'ren izenean nolako tranpak egiten dizkiguten. Europa'ren batasuna diruak egin du, kapitalak eta kapitalistak bakarrik iritxi dira batasun eta elkartasun ortara. Sindikatoak, langilleak ez dute zer ikusi aundirik ortan eta ez dira gehienetan itxurazko batasunera ere iritxi. Nahiko neurri badela uste dut.

Gaiñera Alemania'ren prolema ta Europa'ko defentsaren prolema Europa'ren neutralidadearen barruan konpontzen ez diran bitartean ez da Herrien Europa egingo. Ez gaitzen engaiña. Ta Herrien Europa egiten ez den bitartean ez dute herrikoak aginduko dirudutenak baizik. Ta dirua irabazten dan tokira dijoa.

Seguru asko Espainia Elkarrekiko Merkatuarekin elkartzen baldin bada Behe Pirineotako departamentuarentzat ongarri zerbait ekarri lezakela, baiñan bada erderazko erretrau bat onela diona "no se pueden pedir peras al olmo" ta kapitalista xistimaren barruan bakoitzaren irabazia gauz guztien neurri den bitartean, orrelako Europa batean alderdi behartsuen prolema konponduko direla sinistatzea, orixe besterik ez da.

Zeruko Argia

Zuzendaria:

JOSÉ IGNAZIO GABILONDO
PUJOL

Naparro-Kantauri ta Aragoi-ko Kaputxinoak argitaratua.
(Carlos III, 22, Pamplona)

DONOSTIA'n

Oquendo, 22; tel. 26666

ARPIDE-SARIA:

Urtekoa . . . 140 pta.

Erbestean . . . 210 pta.

Aidez artu nai bada, galdetu.

**OIAL BIKAIN BERRI
ERAKUSTEGIA**

ALDAMAR

Zuzenbidea: Aldamar, 2

(Reina Regente ertzean)

Urrutizkiña 1-54-65

DONOSTIA

BERTSO BERRIAK

Gillermo Albizu, tolosar adiskide zintzoaren bertso batzuk jaso ditugu. Inork bada-ta, Albizu'k maite du "ZERUKO ARGIA".

Beti prestu dago gure bertsolaria, asteroko onen orrialdeak apaintzeko. Danak guretzat daude lur ontan, eta gaxoaldi batek igurtzi du gure gizona.

Berak emango digu egokiena gertatzen zaionaren berri.
Guk, geure aldetik, lenbait-len osatzea opa diogu.

— 1 —

Eskutitz atsegin bat
det artuberria,
bidali al baneza
nere irudia.
Bolara ontan nago
erdi elbarria,
jokatu gabetandik
naiko loteria
nere bizkar gañera
ba-da eroria.

— 2 —

Egun batez nintzaden
oso izerditu,
akordaturerako
oztuta gelditu.
Nik ibili egin nai,
ta ezin mugitu,
gizonak oso almen
urriak baititu,
neukan osasuna ara
azkar erdibitu.

— 3 —

Arnasbide guziak
zitzaizkidan itxi,
zutik doi doa nintzan
gelara iritxi.
Eman didan jipoiak
ederki enau utzi,
gogorrera izandare
batek bear etsi.
larri ibilita baña
oraindik naiz bizi.

— 4 —

Inork eztu ikusten
bestek daukan miñik,
ezta medikurikan
ta ori dakiñik.
Esanarren enien
sinistu-azi nik,
askoren oñazea
zenbat dan jakiñik,
askoren oñazea
zenbat dan jakiñik,
berritan elegoke
sendatu ezinik.

— 5 —

Neri sendagai batzuk
eman zizkidaten,
baita saiatsu ere
aginduk egiten.
Artzeko nagikeriz
ni enaiz egoten,
kontuz ibiliarren
lanean da jaten,
etorri bezin aixa
gaitza ezta joaten.

— 6 —

Miatu nautenean
«Raios Ekitzekin»,
sari ederra arkitu
didate nerekin.
Aurrenetik nola asi
ezpaizuten jakin,
au eztago kentzerik
gatza ta urakin...
oiean egon bear
daukaten pleurakin!

— 7 —

Soñu beldurgarriak
daukat saitsian,
kutxa minberatzen zait
arnasa artzian.
Indizua sarri
dator orratzian,
mojatxuak dabilza
erlien antzian,
jartzeko toki billa
nere gorputzian.

— 8 —

Bururik ezin jaso,
ankak berriz narrats,
etengabeko antsiz
egun eta arrats.
Oñazez dagoana
beti dago garratz,
sartu baño lenago
orrenbeste orratz
kasik bukatu obe
luke batek, orratx!

— 9 —

arnasik ezin artu,
barrendikan miña,
morkotsakin bezela
zulatua gaña.
Olako egoera
ezta atsegiña,
neretaz gurutze au
astuna da baña,
pazientziz eraman
nai det alegiña.

— 10 —

Guzion Ama zeran
Birjiña Maria,
maitasunezko itxaso
ondorik gabia.
Semia dezu zeru—
lurreko jabia,
eskeñitzen dizutet
nere naigabia,
luzatu gabe goruntz
nai nuke abia.

— 11 —

Ezur eta mamizko
degun soin ergela,
iñoiz iruditzen da
zerbait ba-gerala.
Izkutatu bearra
degu bereala,
eze dagon ostoa
laister da orbela,
gure bizia ere
dijoa orrela.

— 12 —

Usterik gutxiñean
ba-dator ozkia,
kaltegarri zait otza,
berdin eguzkia.
Jankaia aragi erre
eta barazkia,
ontan pasako balitz
daukaten gaizkia,
aterako det nola
nagon argazkia.

Guillermo ALBIZU
Tolosa

NERE BORDATXOTIK

Basarri

Danetik zerbait

Asterokoak au dute txarra.
Berandu samar ibili bearra;
atoian ibili bearra, Egunerokoak
eta Erradioak artzen diote au-
rrea.

Urreztil'go goraberak naikoa
astindua naiz, batean eta bes-
tean.

"Zeruko Argia'n" ere zerbait
esan nai, orde, gure asteroko
maitea baraurik gelditu eztedin.

Amabi apaiz aldarean.
Ikuskizun zoragarria uraxe!
An ziran urreztil'darrak eta
urreztil'dar ezitiranak puska ba-
tean gogoan izango deguna.

Aratz-Erreka, Oñaz, Matxin-
benta. Elosiaga eta abarreko al-
kateak aldareko eskallarak igo-
tzen. Aiek eraman zituzten, ge-
roxeago Kristo'ren odol eta gor-
putz biutuko ziran ardo ta ogiak.
Etzait aztuko une uraxe.

Enuan artu Urreztil'go orga-
nistaren izenik. Pena det geroz-
tik, baña pekatua egiña dago.
Eztu meritu makala auzone
batean alako koroa osatzeko!
Amaikatzu erri zankarrek gu-
txiagorekin konpormatu bearra
daukate.

Urreztil'go tripleak, batez ere,
eztira ortik onerakoak!
Aingeru talde baten jarduna
zirudian.

Zer diozute Joxe Mari Altuna
tenorraz?

Ikaratuta utzi nindan. Oso gu-
txi ta bakanak izango dira Gi-
puzkoan Altuna'ren boza berdin-
tzeakoak; Altuna'ren moduran
kanta lezatekenak.

Zerbait, aren ezarria izanik,
urrutitxora joango zan, ezpai-
rik gabe.

Euk uste baño ere ondotoz
abilade geiago dek ik, Joxe Ma-
ri, Bejondeikela!

Sona ta pama artuko badira,
zerbait egin bear derrior.

"Urtain" indartsuak ba-du so-
na ta pama, baña bai abildadea
ere.

Zortzi arruako arria eztu ix-
timatzen trapu zar bat baño
geiago.

Esku batekin manejatzen du
nai duan bezela, bestea geldi
duala.

Biekin ekindakoan, bein biz-
kar batera ta bein bestera, guk
librako ogia baño errezako era-
biltzen du.

Arriku zan Urreztil'go jendea.
Benetan arrigarria da izan ere
"Urtain" au.

"Arria" gaztea gorputza ezi
bearrean dagoala esango nuke.

Beldurgarria da gazte au aiz-
koaran ari dan denboran; la-
nean ari dan denboran.

Urreztil'en bete egin zan az-
kar; geldiune luzegiak izan zi-
tuan.

Petxua jartzea komeni zaio;
gorputza ezitzea, "jinasi" asko
egitea.

Asko egin zuan lanean aritu
zan denboran, baña ezer ez gel-
dirik egon zan denboran.

Izlari jiaio ta trebeen kabi ta
seaska da Urreztil.

Une ontan bi datozkit buru-
ra: Odriozola ta Agirre apaiz
jaunak.

Izen aundia dute Euskalerrri
osoan, eta ondo merezitako ize-
na.

egin zuan itzaldiak balio zituan
txanpon bi. Egunari zegokion
gaia eztago obeto erabiltzerik;
euskera garbiago, bikañago ta
errikoioagorik ain gutxi.

Odriozola jaunak Urreztil'en
Ta... Agirre jaunari mintzaldi
sakon eta egokiak entzuteko
era izan det bizpauru aldiz.

"Urtain" indartsua Pedro Azkoitia
urresitildar zintzoarekin.

Berezko argitasun eta talen-
tu parteko gizonak ezagutua na-
go Urreztil'en. Etzuten eskola-
tzerik izan, baña inork ez beze-
lako berezkoa zuten.

"Keixeta" zana zan oietako
bat; oraindik oraintsu ildako
Dionisio zana, bestea.

Noraino iritxiko ote ziran aiek
"Unibersidadeak" zapaldu izan
ballituzte!

Ezkerretik, Berakoetxea, eta eskubitik "Arria" gaztea.

Aizkolari berdingabea ezezik,
gizon atsegiñik mundu ontan
izan bada "Keixeta" zan bat.
Gizatasunean etzion inork zen-
timetro baten alderik kenduko.
Lagunarte baterako iztun ego-
kiagorik ezte ikusi nere den-
boran. Liburu egoki ta dotore
askoa egin diteke "Keixeta'ren"
esanaldi ta ateraldi guziak bil-
du al baditezke.

Orduan ikusiko genduke eus-
kaldunen umorea zer malletara-
ño izitxen dan. Umora piña,
umora mea, umora goxo ta atse-
giña.

Beingo batez, jaun batek, au-
tomobil berria erosi zuala-ta,
bueltatxo bat ematera gonbida-
tu zuan "Keixeta".

Demonio danak boteaz, mar-
txa ikaragarrian zetozen erri al-
dera.

Okerrenak pentsatuata zegoan
"Keixeta", ta ala dio txoperrari:
"Oso azkar goaz, lagun zar,
eta denboraz gera noski, etxean,
baña naiago nuke askozaz ere
iritxita banego".

Orra "majaderoa" zala dotore
adierazi.

Erdi moskortuta zegoan arro-
putz bat era ontan mintzatu zi-
tzaion beingo batean:

—Zuk esan omen dezu, "Kei-
xeta", ni enaizela gizona; bai,
zuk esan omen dezu...

—Orix, adiskidea, dakidala
eztet nik egundo esan, baña, ez-
takit oraintxen laister ez ote di-
dazun esaneraziko.

Denboraz ixildua izan bear
zuan. Ala obe!

Aizkolari makal bat omen
zeukan etxean.

Txarra, motela, etorkizun ga-
bea. Ta berez eztanari ezin era-
kutsi "Keixeta'k" ere.

Egun batez, egur mordo bat
erdibitu ondoren, oso gustora
gelditu omen zan dalako aizko-
laria.

—Zer moduzko aizkolaria nai-
zela derizkiotzu, "Keixeta?"

—Garbi esango dizut—pa, gi-
zona.

Amaikatzu ba-da pasea gure
etxetik, baña sekula ezte orain-
dik ikusi, egurraren gañean zu
bezela egoten danik.

Piña ta mea zan "Keixeta'-
ren" umorea.

Zakarkeri ta nabarmenkeri

Baserriaren alde EUSKAL IRRATSAIOAK

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torrelavega'ko Perira joan
etorriak.

GAZTE NAIZ

Jakin naiean

Batzuetan, bizitza joko estrañu bat iruditzen zait. Joka bakoitzak bere erreglak izaten ditu, eta empeño aundiz saiatzen gera neurri oien kunplimentuan. Baiñan uste gabea gauzen sentidua galdu ezker, jokoak ez du arrazoirik, eta alkarri begira gelditzen gera zearo arrituta, zer demonio egiten ari ote geran naiean bezela.

Lengo batean esaten zidaten gaurko mundu onetan ez omen dute garrantzirik pertsonaren kezka bereziak; lujo garesti bat omen da noski bakoitzaren nortasuna aintzat artzea, eta bereizkizunak gorde egin bear omen dira beste okasio baterako. Orrela ba, galderak sobra datoz: nundik eta nora, nola eta zergatik; eta beste asko. Adiskide baten begietan negarra ikusten badet, eta arrazoia galdetu ondoren «goseak nago» erantzun badot, orj inportantea omen da. Baiñan, «bakarrik nago» esaten badit, orrek ez omen du batere inporta.

Gauza gutxi nekizkin ziur mundu onetan. Oraingo bidetik jarraitzen badegu, gero eta gutxiago jakingo ditut seguru aski. Ez da noski gauz grabea. Gauzen grabedadea geronen seriedadean bakarrik dago. Aski da lokarriari tirazo bat eman eta bi puska egitea; ordutik aurrera, mario-netak dantza estrañu batean asten dira, erreglik gabe, erotuta bezela; trapu zar baten tankera artzen dute, eta parra eta negarra ez dira kiñu txoro batzuek besterik. Ordutik aurrera, mugimentua da bizitzaren norma bakarra; mugitu zaite, eta salbatua arkituko zera. Ez albora begiratu; barrura are ta gutxiago. Segi, segi aurrera. Ekin; orra sendagai berria. Etzera damutuko. Damutzeko astirik ere etzazu geldituko Etzera agian iñora iritxiko, baiñan ez du ajola.

Okerrago da galderak egiten astea, eta pertsonaren kezka lujo bat biurtu diran ezker, galdera oiek ez dute sentidurik ere. Ezgaitzen alde aurretik arrazoi billa asi. Arrazoi billa asten bazera, edo pertsonaren misterioak geiegi aztertu nai badituzu, ondoren txar batera iritxiko zera: ez duzu ezer egingo, etzera bidean aurrera mugituko. Eta orduan, zure illobia estaliko duen harriaren gañean onako itz hauek jarriko dituzte: Hemen lurperatu zuten. Pertsona eta traidore.

Traidore izateak beldur aundia ematen zidan. Ori lehenago zen. Orain, gero eta gutxiago ematen dit. Zabala da bizitza, motza eta eskasa da pertsona; eta ez dago munduan traidore izan gabe bizitzerik. Ideal bati eusten badiozu, beste bat traizionatuko dezue. Ezkerrera begiratzen baduzu, eskubikoak zuk egindako iruzurraren miña sentituko dute barruen; eta bestalde. Ez dago ekilibriorik. Amets ederregia zen, eta ume giñanean ume giñan, baiñan orain gizon, eta badakigu ez dakigula ezertxo ere, eta kitto.

Pertsona eta sistemak, barrua eta kanpoa, goia eta bía; ez ditugu iñoliz aixkidatuko. Ekintza eta pentsamentua ere ez. Persona konkretoeri begira gelditzen bazera, eta maitasuna eta errukia senti arazten badizkizute, ez dituzu beste ekintza zabal oiek kunplituko; eta agian, agian, reboluzioa traizionatuko dezue. Baiñan amets inpersonalen kunplimentuan saiatzen bazera, pertsonak nai ta naiez baztertu egin bearko dituzu gutxi edo geiago. Orduan iritxiko

zera lujo'ko artikuloen definizio berri batera. Eta begiak garaiz ixten ez badituzu, galduta zaude.

Aukeratzeak miña dakar. Izan ere, ez dago bide bat aukeratzetik beste asko bazterreratu gabe. Egi bakarra eta bide bakarra mito bat dira, eta konprenditzen saiatu ezker, kontradikzioan arkituko dezue zure burua. Konprentzio'ari bere eskubidea ukatu ezker berriz, ziurki daki batek, tontoa edo fanatikoa ez baldin bada, oker dabillega.

Konpromisoa da gaur eguneko zenbaiten religio berria. Gizon batek bere burua konprometitzen badu, badirudi jokabiderik zaillena aukeratu duala, eta eskubide guztiak beregan dauzkala. Baiñan konpromisoaren barruan badago alako tranpa ezkutuko bat; itxumena. Ez beti, baiñan bai askotan. Konprentzioa da aukeratzearen kondizioa. Itxutxuan aukeratzeko duenak, kalte besterik ez du egiten, Aukeratze zailla da, baiñan ez da ain zailla. Esku zabaltasuna bear da, beste edozer ekintzarako bezela.

Ortik aurrera, bere burua konprometitzen duenak, justifikatu egiten du baita ere, eta justifikazioak badarama pekatu ixill bat bere sakonean. Ala esaten zidan bein batek: «Ez adi kezketan bizi; aukera zak eta ikusiko dek nola andik aurrera beste ezertxo ere etzaiken ajolako». Ez nengoela konforme erantzun nion, eta triste joan zan. Bear bada, ollo zar kobarde bat naizela pentsatuko zuen baiñan ez da egia. Zer errezago aukeratzea baiño...? Begiak itxi, eta aurrera! Geren burua justifikatu eta kitto! Baiñan ez dagozte munduan problemak guk gere burua justifikatu dezagun. Bakoitzak justifikatzen du bere burua kontzientziaren argira, eta, zoritxarrez, kontzientziak mendeko gizonel «ez» esaten digu geienetan.

Erabaki radikalak gai radikaletan artu bear dira: siñistu edo ez siñistu, maitatu edo ez maitatu. Ortik kanporako radikalismo guztiak mitoa'ren gezurtasuna daramate berakin. Aukeratzea ez da aski; rebisatu egin bear dira egunero gure aukeraren arrazoiak. Eta arrazoi auek illunegiak agertzen zaizkigu maiz.

Pertsonak ez dira instrumentoak. Pertsona batek, den bezelakoa izanik, badu garrantzi; eta bere kezak benetan aintzat artu bear dira. Sistemak ez dute pertsona illundu edo baztertu bear. Eta aukeratza'ren kondizioa pertsona konkretoen desbalorizatzea baldin badu, ezin nindeke gustora egon aukeraren barruan... Pertsona bakoitzaren goraberak geroago aztertuko ditugula esaten badidate, irripar egingo dut. Motza da bizitza; ez dakit denerako astirik egongo den...

Nola pasako naiz itxu bazterrekoen trixtura eta negarraren gañetik...? Ezin gindezke bakoitzaren bizitza zuzentzen asi. Pena da. Konpromiso itxua izango da gurea orrek orrela izan bear badu.

Nik ez dakit lujoa'ren neurria nun asi eta nun bukatzen den. Baiñan pertsona rebalorizatzen ez baldin badegu, eta ideal'en billa joaterakoan pertsonen gañetik errezegi pasatzen baldin bagera, agian geroago ere problema berdiña planteatuko zaigu: sufrimentua'rena.

XABIER LETE

NUNDIK NORA?

Zenbait bider arkitzen gera errealdade aurrean gure buruari galdeturik nundik nora jo behar dugun. Eta beste askotan errealdade aurrean begiak itxi, eta ez degu ikusi nahi izaten, komeni etzaigulako. Aldaketa osoa, asmo berriak, preparazio berezia, berekoiztasuna alde batera uztea, milla problemakin burruka egitea, prejuzioak alde batera kentzea... Ez al digu gauz sorta onek izugarritzko dar-darra gure gorputzean jartzen? Eta nolatan gure bizikera errexa, lasaia, egokia, adiskideak, sendia, eta beste milla ta milla hixtori alde batera utzi?

Orra bizi guziko personari noiz edo noiz planteatzen zaion prolema garrantza. Eta onek ez du esan nahi persona bereizi orren prolema orri erantzun bat eman behar zaio-la, baizik errealdade orrek eskatzen dizun erantzukizun bat, behar dan bezelakoa artzea. Erantzun orrek zuretzako garrantzia izango ba-du ere, oraindak aundiagoa soziedade, lantegi, zu bizi zeran ambiente baterako. Gaur egunen munduak daramakin aurrerapenean sartu behar dugu. Ba-dakigu askotan nastuta, zapaldueta, belozidade orretan zail izango zaigula jarraitzea. Baiñan oiek ez dira geienetan bildurtzen dizkiguten gauzak, baizik nik esango nuke lendabizi prejuzioak, gure mentalitate kondizionatuak eta abar. Noraño dakigu orain dala urte batzuek erakutsi zizkiguten gauz batzuek alde batera uzten? Soziedade berezi batean bizitzeko gai batzuek. Baiñan gaur ikusten degu zer dan soziedade eder ori, ortikan anka egin behar degula, eta ez aldegin bakarrik, baizik gauzak goitik behera aldatu. Gure buruan tinkatutako mentalitate ori aldatu ta norberak, ideologi baten jabe izanik, gaurko ta biarko elkarte sanoa egin. Ba-dakigu idea batzuk behar dan bezelakoak, edo, esate baterako, osoak eukitzea gauz zalla degula. Baiñan bide batean sarturik arkituko ditugu gaiak ugari, ortarako, oraingoz beintzat, lehen esan bezela, milla gauza aldendurik, eta zenbat tradizio ausirik, lanean jarri, gure osotasun eta beste guzien osotasunerako. Errealidadea bakoitzan bere eran ikusten du. Batzuentzat au da, besteentzat ura.

Alegindu behar dugu, errealdadea ikusten aurrepenerako ez gure bizimodua ez aldaizearren errealdadearen ize-nean jokatu.

BEGOÑA ARREGI

NORBAIT BAIN TZ

Ez duk erremediorik. Nola konprenti araziko diat? Ba al dakik ik egiten dukan gaitza? Ez zekiat zergatik sartu aizen enplegu txar hortan. Ire eginkizunaren ondorenak ikusirik, fanatiku ustel bat edo diruzale nardagarri bat aizela pentsatu beharko diat. Beste garai batzuetan ire lana txalogarria izango ukan; orain orde, hori pentsatzeak bakarrik, nere onetik ateratzen natxiok. Milla fusillez defenditutako izkutu koldar hortatik azpijanean ari aiz herorren anaien kontra. Esaterakorik baldin baduk, atera adi plazara! Hitzegingo diagu; ez bai gaituk mamu batzuk!

Herorrek ez jakin arren, gizarajo aundi bat giz; frakasatu egin duk, ez duk jakin izan, muturrak apurtu arte hire bidetik joaten. Horregatik edo bidetxior ziztrin horri eldu diok; barneko beazun sumin hori nolabait lertu beharrean. Kristau batentzako gorrotoa ez duk laket izango, bainan hi bezelako gizonttoek errukia besterik ez ditek merezi. Egia esan, izugarritzko nazka sentitu behar ukan. Ta behar bada nabaituko duk, mundu txatxu hortan beren burua nazka laidogarrietan gustora arkitzen dutenak ez bai dituk falta.

Eginkizun hori, hire barruko arragandik iges egitearren artu baldin baduk, beste igesbide bat aukeratu ezakean. Ardoz edo emakumez mozortuko baintz, ez ukan gizar-tean ainbeste gaitzik egingo. Kinielak egin itzak, edo illargira joan adi, bainan utzi pakean hire herritarrei eta errespetatu beren iritziak. Ez zegok iñoren iritzirik esitzerik, eta hori egitean hire burua aberetasunaren muga hertsiekin inguratzen duk.

Gizonaren doirik berezienean, pentsatzea duk. Hik, ez duk pentsatzen, zaunka egiten duk soilki. Hik ez pentsatzeaz, ez dik munduak gauza aundirik galtzen. Bainan, hire gaitzaz konturaturik edo konturatu gabe, min ematen dik beste batzuk pentsatzeko gai izateak. Hi bezelako jendeakin pentsa zak nolako aberetasunera elduko ginan. Beraz, munduaren ona nahi baldin baduk, izkutatu adi gizar-tetik.

Beste gauza asko esango nizkitan, bainan hauekin nahikoa izango zaikelakoan natxiok. Beingoz "pentsatu zak", eta aski duk. Herorren burua salbatuko duk erdizka bada ere, eta hire inguruko gizar-teak ez dik kutsatutako aizerik arnastuko.

J. ELORTZA

TXARTELA BOTATZEN DUTEN BALANTZAK
ETENGABEKO PIXAKETAKO BALANTZAK
ERROMATAR BIKOTE BALANTZAK
EDOZERTARAKO BALANTZAK

PIXUARIZETARAKO AURRELANAK ETA MONTATZEKO EGITARAUAK
ESKATU GUZIEEN BERRI LOTURARIK GABE

MOBBA'ri - Erakustokia ta Salmenta

Etxaide, 5

Urrutizkiña: 17.192 - 12.800

• DONOSTIA •

nik beroenak eta beste pesta on antolatzele guztiari baita ere zorionak. Gau guztian, bulla ta zalaparta'ka ibilli zidan gazteari ezin zorionik eman, pestetan alaitu ibiltzea gauz bat da, eta ez dezagula beñere alaitasuna eta gabberrismoa nastu. Konturatu gaintzen erri guztia atsedena osoan dagonian, giza orretan ezin dala ibilli, lendabiziko ikasi bear deguna auxe da: persona errespetatzen eta ori ez ba degu egiten ez gera beñere gizon egitea iritxiko. Nik badakit, batez ere gazteak barrene sortzen zaigun grina txarrak bultzatzen gaitula gauz oiek egitea, bafian grina txarr oiek baretu bear ditugu, gauz guztiyak, bere garai eta lekuan egon ditezten. Pesta antolatzaileari berriz oar bat; zergaitik iragarrita zegozen pesta guztiak ez ziran egin? Nik entzun detanez gauzak garbi jakin gabe egin ziralako omen dira; nik ziurki ez dakit zer gertatu zan, orrengaitik azalpen bat ezkatzen dizuet egia danok jakin dezagun.

Pestak igaro dira eta osteria leno bezela segiko aldugu? Nik eskaera bat egin nai nuke: len aipatutako gazte oieri beren alaitasuna galdu gabe segi dezatela pestetan bezela, alkartasunaren bidez, erriaren alde erabaki eta egintza onak egiten. Beste gazteeri ere ori bera eskatzen diet: badakit zalla dala bafia oitura axarrak alde batera utzi bear degu gure onagaitik eta baita ere gure erriaren etorkizunagatik.

ANTZERKI LANAK

Allerru'ko antzes-taldea askeneko ontan ixil xamar ibillitu dira, bafian gaur esan nezake, lanean asiak dirala. Antzerki berri bat eratzan ari dira; bere izena «Markesaren alaba». Lan ontan aurrera xamar dioaztenean, lerro auen bidez, adieraziko dizuet beren azalpena noiz izango dan.

«TXIKITXU»

AMASA — BILLABONA

Azken igande auetan entzun ditugu, ta alaitasunez bete ere gure biotzak, txistulari gazte taldeak emandako goiz-eresti edo alborada alaiak.

Oso atsegin izango litzake igandero antolatuko baluteke. Naikoa luteke talde erdiak aldiko jotzea. Au da; igande batean talde erdiak ta urrengoan beste erdiak. Benetan atsegiñez artuko luke erri guziak. Nola-bait, orrelako igande edo jai tankera artzen du goizetik erriak, txistu soñu alai entzunda... nabaitzen baita alakosko zarratzada goxo. ¡Ja bada gazteok! Asko eskatzea ote-da, aurrez esan dedan bezela, bi igandetik bein, erriari inguraketa bat egitea? Ez det uste; baizik eta gogozko izango dezutela. Orre-la ba-da, txalo beroak zueri ta zuen irakasle dan Laskurain jaunari.

Lerro auk argitaratzerako, urri-llean sartuak izango gera. Errosario'ko illa ta... baita aitzarien illa ere. Ill onetan batezere, izaten dituzte ametsik gozoenak, ilusio'rik aundienak. Ez bada zaletasuna aurrera eramateko gauzak erretzen ari diralako. Urtetik urtera, zaitzen baizik dijoaz. Alaz ere, urtea jun ta urtea etorri, ilusioa berritu ta... aurrera. Izan ere, txoloma ta pago-usoa ain dira eiz apaiñ-derrek.

Ez-jakiñen esanetan, ez omen-da bear afia uso zakeleratzen. Edo tiralari utz-lariak diralako edo bear dan bezin goiz jekitzen ez diralako. Alegia bezperako lo-galduak easan egiten dutela biamonean, ta abar... Bear bada, orrelakoko ere gerta dira noski, bafian ziur nago, ba-dirala eiztari taldeak errosario santua otoutu ondoren, oeratzen diranak mendi goietan. Kristau zintzoak orrelako eiztariak. ¡Bejondeizuel!

URBIDE

ZUMAIA

JOSETXO OSTOLAZA APAIZ BERRI

Benetako Agor'onen azkenengo igandea. Eguraldia argi, kanpaiak alai, eleiza apaiñ eta bestetan oi dan bafio mutil gazte geiago meza nagusirako etorriak. Aldarean Jose-txo eta bere lau adiskide guziak baterako meza eskeintzen. Beyan, eskail barrenean, Periko arotza eta bere emazte Klotilde, Josetxo'ren gurasoak. Abesti errikoyak, sermoia Josetxo berak egiña: «...apaiza-ekondua - eliz - gizona - erri - gizona guziok berdiñak-ñor ez da ñor bafio geiago-kristau izateak berdintzen gaitu-guziok elkarren lagun-

tzarako...» Itz apalak, naturaltasun aundienarekin esanak, xinpleak aundikeriak entzuten oitutako belarrientzat, bafio maitagarriak erriarentzat. Bere ume arpegiarekin jolasean ariko balitz bezela, sartu zaigu gizarte trakets onetan gizonen eta Jainkoaren artu eman ikaragarri ori sendotzeko asmo biziz, bere gatzetasuna eta irripar alaiaren barren barrango miñagatik trukatzeko prest. Ez da arritzekoa malkoak begi asko bustitzea pozak eta errukiak berdin sortzen bai-dituzte. Ongi etorria Joxe, gure gizartera. Asi aztertzen gure akatsak. Egin deadar bildurrik gabe. Zaila oso zaila egingo zaizu. Baliteke zure anaiak Afrika'ko artean errestasun geiago billatzea bere lana egiteko. Guk, aspaldiko kristauok, zurikeritan denbo asko gaitzen degu eta asmo onenari susmo okerra egotzitzen abillak gera. Ez aldezu zuk ere askok bezela gurekin aspertuta beste lurraldetara aldegingo... Zorionak bere guraso, anai-arreba eta aideai. Milla esker batez ere bere ama Klotilde'ri, guziok zordun bai gera, erriarentzat apaizak ematen dituzten Amekin.

ESKONBERRIAK

Berri auk argitaratzerako etorriak izango dira eskon ibillaldirik Guadalupe eta Karmelo. Ezta egunez euskal gira ederra eman zeniozuten jatetxe ingurari. Jarrai orrelaxe zuen Estaziooko auzo orretan, eta berandu bada-ere: zorionak!!

OLARRU

AZPEITI

Gaur egun asko entzun oi dan gaia da; lan-orduak gutxitu ta irabaziak geituko dirala. Ala balitz obe.

Bafian ez gatoz ori esatera eta jarrai diogun ariari.

Lanetik irten eta 2 edo 3 ordu ditugu aski, nai deguna egiteko.

Zer egiten degu ordu oietan? Erantzuna: negargarria da, bafian dan bezela agertuko degu: Aste barruan botatzen dituzten zine guztiak ikusi eta... taberna guztiak igaro eta pattar eta ardo mota guztiak artuaz. Urrutikusiñuan ostikoketa bada berriz... kito, jez gero ezer aitatu ordu ortan!

Orain galdera bat... Zer eratako programa da au? Ezer onik ba ote du? Bere ondorenak, guk oso tamalgariak arkitzen ditugu. Kultura alde batera uzten degu, eta, gure, bizitzako edo alkarteko arrazoi, arpegi ematen ez dakigu.

—Bai, ori ikastea Komeni da bafian...

—Bai, ori ola egin bear zan bafian...

GAZTEAK! Begiak, bai, begi biak iriki ditzagun eta... DAMUA GARAIZ lapurtun diogun, taberna ta zine zuloetan igarotzen degun denborari, tartetxo bat, eta, kultura, izkuntza ta folkloreari eskeñi dezaiogun. Adibidez, egun bat jolas-talderako ta beste ikasgaietarako. Orrela gure bizitza edo gure ordu laburrak, eiztira alperrikakoak izango, baizik atsegiñakokoak. Atsegiñago izango zaigu kultura, atsegiñago ardoa, atsegiñago dantza ta atsegiñago zinea.

Besteagatik errex jardun oi degu mar-marrean bafian guk, gazteok ere, akats asko ditugu. Asiko algera zuzentzen?

GETARI

Ez dute burutapen makala izan azpeitiar neska gazte batzuek. Ume talde bat eta «tienda campañakin Getari'ko erri politera joan zaizkigu.

Etziran asarre etorri gure neska-koskorak. Oso edeki gure omen zuten ibilaldi ori. Zai gelditzen dira berriz noiz eta nora joko.

Ia bada, neska, aurtxoei ain onuragarri zizkien ibilaldiak antolatzen jarraitu. Zorionak zueri.

O. A. R. GUI

Il onen 30-an elkarte onetako gazteak autarketa izango dute. Alegia Lendakari t.a. aukeratzea.

Elkarte onek zer-egin aundiak ditu gure errian eta saiatu onenari autarkia ematen.

Zorionak eta... begi ona opa dizkiegu, aurrez, aukeratuak izango dirane.

MENDIZALEAK

Illaren lenengo igandean Lagun Ona'ko mendizaleak Urbiraran degu ibillaldia. Beste urtetako antzera asko izan gera bertaratu geranak, bi-

de batez, Gipuzkoa-ko Zaindariari ikustaldia egiñaz.

Mendizaleak aurrera, goazen mendi-gallurrera.

ARANTZAZU

Mutillen ondoan oso ondo erantzun dute Azpeiti-ko neska Arantzazu-ra bidean. Ez genduan gutxiago itxaro.

Orain Arantzazu'koa bafia traketsagoa dan bizitzako aldapan lagun deigula Amak.

...Arantzan zauden orrek, lagun, Ama, guri.

AITA LARRAMENDI'RI OMENALDIA

Agorraren 24 eta 25'ean Aita Larramendi, andoaindar ospetsuari omenaldi bat eskeñi zitzaion Loiola'n.

Itzaldi ederrak entzun al-izan genitun, eta beren bitartez, Josu-lagun euskal-zalea pixka bat ezagutu.

Larunbat illunabarrean eman zitzaizen asiera, Larramendi'ren omenez, eleizkizun eta jaialdieri.

Igandean 10'etan Meza. 11'tan Euskaltzaindiaren Batzar ixilla. Bertaratu aurrez agurtu al-izan genitun, Irigoien, Labaien, Gereño, Aresti ta Beobide, jaunak, eta Aita Altuna, Josulaguna.

12'tan Aita Altuna, Josu-lagun eta euskaltzaindiaren itzaldia. Ederki ezagutu-arazi zigun izkutuan zegoen Larramendi'ren itzegia. Oso txalotua izan zan.

Arratsaldean iru itzaldi. Lendabizi, on Manuel Lekuona, apaiz eta euskaltzainak, zuzendu zigun itza. Gaia: «Aditz puntu bat». Larramendi'ren Gramatika agertu zigun.

Ondoren, Antonio Arrue jaunak, «El imposible vencido» izenburuaren jatorria, gaitzat artuta itzegin zigun.

Azkenez, Aita Juan Goikoetxea, Josu-lagun eta euskaltzainia mintatu zitzaigun Larramendi'ri buruz. Onen lana zan guztietan latzena bafian ain egoki erabilli zuanez, bero txalotura izan zan.

Ezin ukatu, Euskaltzaindiak Diputazioak, Andoain'go Udaletxeak, Real Sociedad Vascongada de Amigos del País, Doctor Camino eta Manterola taldeak, Josu-Lagundiarekin bat, antolatu dituzten itzaldi auk oso onuragarriak izan zaizkigula. Nork ezagutzen gendun Larramendi? Bear ainbat, ziur aski, inortxok ere ez.

Orrelako jaiak antolatzea bada, oso egokia deritzagu. Ia, pixkanaka bada ere, euskaldun euskal-zale guztiak ezagutu al izaten ditugun.

Bafian gazteak! oraingoan bafio obetoago erantzun bear degu, e?

ZINE-FORUM

Agorrak 30, «Cine-Forum» berriro asi zaigu.

Ori dala-ta, orri bat iritxi da gure eskuetara. Erdera utsean dago, eta labor-labor bada ere, gure izkuntzan azalduko degu, O. A. R. Gui'ko gazteak zer dioten.

Pozez eta ametsaz, itxaropenez eta bildurrez eldu diote gazte oiek lanari. Denok gera alkarren bear, eta, berak alegindun diran bezela, guk erantzun dezagun.

Borondaterik onenarekin, zailtasunari begiratu gabe, pelikula eta azaltzailerik onenak eskeintzen aleginduko dira.

Aldizka, bi-iru pelikula, gai, zuzendari, t.a. antzekoak dituztenak azalduko dira. Onekin zine-ikasgintza ohea lortu nai litzake.

Beren naiaren aurkako erasoagatik, il batean zelaixto'n, eta bestean Soreasu'n izango dira azalketak.

Egunik egokiena aukeratzea beti izan da lan txarra. «Zine-Forum» onetako ostirala aukeratu da. Au da, il bakoitzeko 2 eta 4'garren ostiralak.

Aurreko urtean gertatutako zailtasun batzuek aspiratu naiarik, aurren, bazkide kategori bakarra nai litzake. Denak berdin ordaindu, ta kito!

Pelikula agertu aurrez, orriak zabalduko dituzte bertako gora-berak azaldu ta zuzendaria ezagutu-araziaz.

Gure erriaren alde lan egin naiarik beren ondar-alea botatzean, azpeitiar gaztedi osoaren iritzi ta erantzunen zai gelditzen dira O. A. R. Gui'koak.

Biarko pelikula: «Ráfagas de violencia». Inglesa. Zuzendaria: Cline Donner.

Azalduko diguna Etexzarreta'tar on Jesus Maria, apaiza.

Gazte asko ta alkarriketa sakoak izango diran uste osoan gera.

OGI-EGILLEAK

Gaur irakurri degu izparringi, batean, emendik aurrera, aurreko egunean egindako ogia jan bearko degula igandeetan.

Bai, ogi-egilleak ere, igandea atsedengun bezela ongi merezi dute.

Ez goaz beraz orren aurka, ezta gutxiago erel

Gaizki ikusten deguna da neurri au Urrilla'ren 2'tik, Garagarrilla'ren 30'arte izatea. Orduan uda-garaian, orain arte bezela jarraitu bearko dute igandeetan lan egiñaz.

Kanpotarrak, beraneanteak ogi biguna jateko eskubideak guk ez-bezela ote dituzte?

Bestela ere, «mokau» goxoak egiteko, guk añako aukerak izango dituzte...

MENDIZALEAK

Ondartza-giroak badijoazkigu eta, mendi-gallurretara biurtu ditugu begiak.

Datorren iganderako Urbi da aukeratu.

Gazteak badegu naiku kontu ta komeri. Denok joan nai ta, berebilletan tokirik ez.

Ala ta guztiz ere, ia nola-ala irixten geran.

EUSKAL-ZALEAK

GALDAKANO

ZERBAIT ZOR...

Orain egun batzuk entzun genduban gure erxadon nagusian, euskerazko jaupan jaupari Jaunagandik —goragokuan aginduz?— atzerritik gure erria lan egiteko edo, bertan biziteko datorkiguzanai maitekor, besozabalik artu biar doguzala ta, ez arrokeriz eta irriz, Jaungoikoan aurrian danok garelako bardifiak, anayak. Ikaspide ederra jaupari zintzo orrek emon leuskuna: kistar benetakuak ta azkaltzaliak ba'gera, maite izan biardoguz geure urkoak, danok garelako Alguizti Deuna'ren semeak. Gizaki oyek be, bafia, anayak legez etorri biar dira gurartera, maitekor ta apaltasunez bestian etxera juatan dan guztijetan legez, da ez arroputsez asko datorzan legez, gure izkuntza, euzkera, oitura ta eskubide guztijak oinperatuten, eta sarri askotan oiek aldeztuten dabezan euzko-seme asko zigortuten dabez zitalkeriz. Azketsiten ba'dakigu euzkotarrok, orretara egin biardata, bafia aztuten ez.

Kistarran oitura da, edo esaera; arpegi alderdi baten jotzen zaituzan, beste alderdia ipiñi bear doz, guk sarritan ipiñi bear izan doguz arpegi alderdi biak eta lepua be elderruna'ren sartadak artutenko. Gentza edo bakia lurrian naimen oneko gizona'ri, ta aintza Donokian Urtzi Deuna'ri.

ERRIKO JAYAK

Zorijenez, amaitu dira erri'ko jai nagusiak, aurtengo Gurutze Deuna'n Gorakunde eguna dala-ta egiten diran jaiak. Ori dala-ta, izan dogu amabost egunian txipritziñak altaboz («goiti-otsa») esan biarko dogu euzkeraz da zalaparta errijan, da, dana ezelako jai moldedun bat ikusi eziteko. Orain ogei edo ogeita bost urte egin ba'ebesan ordutik ona igaro diran urte guztietarako egitarabak, askotaz urtengo eben merkiago, ta urtiaren zenbakia aldatuaz ondo etorriko ziralako jolas da jai bardifiak izanik urtiotan daukaguzanak.

Bizkai'ko erritan ikusi gintzake, besterik ez-pada, euzko giro edo ambientea jaiaren batzuk erriko jai nagusietan, erriak atsegin daituzanak. Gure erri onetan ez orrelakorik, ez beste lakorik, enperantza geyena bete etxola edo barrakaz, auen durundaz inork ezer entzun ezin dabela, eta gaztediak be ija jantzatu ezin dala. Notintza andiak bafia, jolas egoki bage; eskerrak egun baten erriko «ANDRA-MARI» euzko dantza taldiak egin leuskuzan dantza ederrak! naita asi ta laster enperantza inguru'ko etxola bat sutan asi-ta, ia Udaletxia erre-afean aurkitu zan, neurriak artu bear ebesean epelkeria gaitik, eta, «Andra-Mari» dakizan dantza eder asko ezin erakutsi, izan ebesean. Alan da ze, esaera dan legez, zarata asko ta intxaur gitxi.

EZKONTZA

Igaro dan Iralla'n 24'gn. eskondutan erri'ko erxadon nagusian Legorburu eta Jauregi'tar Miren-Josune neskatil ta argia, Bolueta-Bilbao'ko Krespo eta Desoitabeko-ormatxebarria'tar Koldobika mutil azkarrak. Gure zorijon beruak ZERUKO ARGIA'ren bitartez ezkon barri adizkide oyei.

IDAZTI BARRI BAT

Egunokaz urtengo dau txaidere —biarbada urtenda izango da lerro auk argitaldu bafio len— Bilbao'k euzkeltzale talde baten babesian, Aita Sasia'k idatzitako «Euzkera en las Encartaciones» izenpurutzat daben idaztia; gazteleraz idatzitza dagon arrik, premiña andikua, garrantzi andija ei-dauko, da gube orretan gara, ondo ezagutzen dabenak esan daukunez: Ezda garestia be, 100 lauerleko izango eida. Gertu ba irakurle, laster idazti edo liburu mamintsu ori erositeko, esango jatzu non erosi-ta.

BASO-JAUN

MUNDAKA

Iralla'ren 19'gn.

—Agur Koxepa: ¿Zer gertatu zan atzo errijan? Zurrur-murru batzuk entzun dotaz ortik, bafia garbiyan extakit ezer.

—Kontzesil Iretargiyan bizi zaila uzte leike, atzo errijan euki genduan jai ederra'ren barririk ezjakiteko.

—Mundu onetan bizinaz, bafia, guk baserri-baserrijan gagozanok, kaleko gertaerak ezkara egoten jakitun. Zapatu arratsaldeko kampai otsak, entzun neban, bafia igande besperia zalako jotzen ebela, uste neban.

—Bafia, Kontzesil Au ezta ixan «derrepenterreko» jai gero... Erri guztija egoan jakitun, aste batzuk lenago zer eta noiz zan.

—Beno Koxepa! Itxitaxu, barriketak bai, eta edestu egiztaxu, ze ixan zan ba, jai ori, garretan naustazu ta.

—Ara ba. Gogoratuko zu, Simona, Zesarion alabia, Boni «maordomugaz» ezkondata egoana. Seme-alaba batzuk euki ebenak eta txikijena Xabier abadekija zala...? Ba, abadeki orren Meza-Barrija ospatu genduan.

Bafial ene laguntxu! Ze eleizkizun ederral Zelan gertau ta antolatutal Amarterdijetarako, arima bat geiago etzan kabituten elexa barruan. Jentien-jentiaz, portiko'ko atiak be igirita itxi biar. Amaika'k zorian, an doayz altararantz sei abade danak Jaupa-jantzirik eta altarara eldukeran, bost jarri ziran Mai ingeruan Mezia emetoko...

—Tira, tira Koxepa! Adarra jotzen edo guzur itzelenak zartzek esmoz atorkit? Orain arte, iru abadeko Mezak ikusi dotaz, bafia ¿bostekuak?

—Bai alabatxu! Bostetuak! Eta bostak aldalatera Meza emoten. Neure begiakaz ikusi dotana, ezta go Kristinaurik ukatuko daustana. Erdijan dakion lez Xabier abade barrija, bere ezkerrian D. Jesus. Atiako, beste abade barrija. Ooen urrengo D. Polendin. Ezkoian Don Xabier Lozano, abade gatzia, eta alban D. Manuel Argatza. Maixu moduan D. Jose Martin, gure txau-burua eta altararen egalian D. Emilio azalpenak emoten. Asi zan ba Meza ta asiketarik amaitu arte dana euzkeraz.

—Parkatu, Koxepa, bafia... Epistolia, Ebanjelioa ta Sermoia, bakkirik beste domeketan lez ixango zian euzkeraz ez?

—Ezetz ba, Kontzesil Dan, danal «Gazte-Zar»eko neska-mutillak abestu eben Aita Iruarizaga'ren euzkerazko Meza ta «Kirieleison» en orde... «Erruki Jauna, erriki Jauna...» abestu eben eta abadiak be «Dominus vobiscum» esan biarran «Jauna zuekaz eta alan zier Meza gustija. Bafial ze Meza! Ara, Euzkel-Abestijak ba'dakizu zein samur eta biotz ukututakoak diran? Ba, alakoxiak! Gero Gure-Jauna artzeko aibat eta aibat urreratu ziralez bost abadeak, baktotza bere tokijan Kristo'ren Gorpuzta, bananduten. Meza amaitu zanian Abade Barrija'sen Ezku-Muñia, inoiz ez amaitutekua, an egoan oste andijagaz.

Elexatik urtekeran, an egozan «Gaste-Zar»eko txistularijak, Abadebarri, aita-amabixti ta enparauri itxagoten «Agur Jaunagaz, agurtuteko. Gero aurrezkua, gazte ta zar gitxi bafia zintzo batzuek eginda Bes-

(10'garren orrialdean jarraitzen du)

Gernika sarietarako bialdu diran lanak

Bere garaiean zabaldu ziran oinarriak eta lanak bialtzeko epea bukatutakoan artu diran lanak auek dira:

Ipuin sarietarako:

«Mielgax»-en ipuia.

Krabelin gorriak. Lema: Izarrak dizdiratzen zuten.

Euskal zarra. Lema: Mikel Deuna tarra.

Txantxetan Txarrantxetan. Lema: Andrearri.

Maitasunaren arantzak. Lema: Jaizubia.

Txomin'en nekaldiak. Lema: Miotabide.

Maite al nazute? Lema: Oraingoxeak.

Zoriona. Lema: Ipui zarrak.

Barri pozgarrika. Lema: Utarsus.

Muruetako Abelin. Lema: Eman da zabal zazu.

Ogi-saltzallearen burdija edo panaderoaren karroa. Lema: Urte guziko lo-mina.

Hazi galdia. Lema: Betiko neure.

Xabier eta Malen. Lema: Ozkin.

Aretxa, ezkuraren semea. Lema: On-garai.

Ensayo sarietarako:

Euskaldun espetso batzuen gizatasuna. Lema: Arakil.

Zugaitz gurgarriek Israel'en.

O y a l s . a .

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak

Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 14304

DONOSTIA

Etxeko-andre: iraun arazi zure arropen onoko jabol onein:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'zazu

ATOMIZADO LAGARTO — jabol erabilli beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jabol bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jabol bakar

Etxeko-andrearentzat nerkamerik egokiena,

JABON LAGARTO!

Landola-erramintak. Lan-tresna guzietarikoak. Galtzairu kalibratuak. Leunketa gaiak.

F ERRETERIA U NZETA

EIBAR. Apartado 18. Ibarrezcruz, 14
Urrut. 71.000

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN-EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo,

Gijon, Iruña, eta Bilbo'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14. - DONOSTIA.

Tefnoak: 25.457 eta 26.987

Euskal-idazkerazko bigarren Txapelketa dala-ta

Guztiok dakigu Coca-Colak eratutako haurrentzako idazkerazko txapelketaren berri. Hau dala-ta Coca-Colako Bizkaiko Zabalduen-arduradun nagusia dan Obdulio de la Cruz jaunagana joan gera berakin elkarrikuste bat eukiteko.

Berak, betiko begikotasunez, erantzuteko prest dagola esan digu-ta, guk aurre-aurretik badiotsogu:

—Esaiguzu, zerk bultzatu du Coca-Cola Euskal-idazkerazko txapelketa au egiten?

—Guk, Coca-Colakook, Euskal Herriagandik irabazte batzuk jasoten ditugu, gure Etxeak lurralde hontan baititu bere salpenak, irabazte hauetatik zati batzuk berriz Herriagandik nahi dugu. Horreterako dugun onetarikoa era ta modu bat Herriaren beraren Kultura-jakintzak eragitea da, ta hemen, hizkuntzak, garrantzietakoa izanaz, bultzatu gaitu bigarren Idazkera-txapelketa hau antolatzeraz.

—Lehenengo txapelketaren on dorenak zertzuk izan ziran? Nola zegoen hartuta herriaren aldetik?

—Joan dan Euskal-idazkerazko txapelketa, gehien bat Gipuzkoan egon-arren, oso ederki irten zitzaigun ta Bizkai-Nafarro-

ratiko neskato-mutiko gitxi baziran ere benetako ondorio onak utzi zituela esan dezakegu.

Bai, izan ere, herriak politto gudanatu zaiku ta on hartu Coca-Colak jakintzaren alde eratutako ahalegin guztiak.

—Ta aurtengo txapelketa hau zelan doa orain-arte? Haur asko etorri dira?

—Lehenengo ta behin ez dugu ahaztu behar udako beroetan gogozanik ta urte-aro hontan koxkorak oporaldietan dagozanik, beraz ezin egin izan geinkean guk nahi gendukean zabalkunde zuzena haien artean.

Hala ere, ta egia esateko, bai, ondo datozkigu leiaketa hontan sartu nahi duten neska-mutikoen izenak.

—Herri guztietatik berdintsu datoz izenok ala bestela toki batzuetatik bestetuetatik baiño gehiago helduten zaizkizue?

—Ba... ez dago hortan berdintasun handirik. Lehen ere esan dizut ezala egin guk nahi benzabat zabalkunderik ta beronegatik herri ta mutiko asko oindio ezjakinean dagoz.

—Txapelketa honen zenbait alderdi nabari-erazi nahi zenduke?

—Bai. Bere laguntza onuragarri, bero ta gartsua opatu diguten EDILI ta Cinsa etxeak ta

izenak aipatzea luze izango litzaidaken beste lagun asko gura nuke goraldu hemendik. Guztiok Euskal Herriagandik maitasun ta su berezia darakusatenak.

—Coca-Colak, Euska-Abestiaren bigarren txapelketa, Euskal-idazkerazko lehenengo ta bigarren ledaketak eta Jakintza-kirolazko beste laguntzak egin dituela-ta, berez daukan ondasun-gozotasunagatik nola da hartua Herriagandik?

—Honi buruz oso pozik gagozala esan dezakegu. Bai, Herriko semeak gure edariak eskatu ta erosten dizkigute.

Kontuan euki behar dugu, euki, munda zabaletik hedaturik dagoan. Etxe handi honen Euskal-gauzetarako ardura hau; gure Lurreon baitago ta Euskal-diruekin eginda. Bai frutu onak emoten aginduten dizkigula.

Gure aldetik mila esker hain begiko dugun Obdulio de la Cruz jaunari, Bizkaian Coca-Colarako zabalkunde-arduradun nagusia. Irteera ona eukiko al du euskaldunon artetik ta zuei irakurle horiei, honenbeste mesede ta Euskal-ardurak dirala-ta, ez ahaztu dzangadatxu bat egitean, udako bero-sargoriotan zerbait edatean, Coca-Cola-Fantazaz.

ERRAIKETAK

MERUA, PARGUA ETA KARITEA

Kantauri itxasoan iru arrai oietaik ezagutzen dana, merua bakarrik da. Beste bi oiek, an Venezuela-ko itxasaldietan arrapatzen dira. Irakurri ondo, zuek arrantzaleok, gañontzeko gure ango arrantzketak, ta bateze bertako goraberak eta itxiluak.

Arrantzaleak geranez, gure ur ai-

etako lanak ortan egindakoak izan ziran. Beste gora-berak utzita, guzen'ba zerbait esatera.

Venezuela-ko portutik irten ontziakin eta konpazan artu NORTE runboa. Laroginbat millata eltzen zeranian elduko zera LOS ROKES deitzen dioten isla pilloa. Isla auek oso aberatsak dira arrantzaz. Baldin runboa pixkat NOROESTE artzen badezu, LAS ABES isla elduko zera. Berago berriz, ORTXILLA. Iru isla talde oiek, guziak arraz beteak.

Ortako, lenen, esan nai dizuet, isla aietara arrantzaz jauten diranak Isla MARGARIA-ko arrantzaleak dirala. Auek urtero sei illabeterako eltzen dira ara eta... pentsa, bai al dakizue nola arrapatzen duten arraiak? Begira.

Ango aparejuak NASAK dira. Ez Kabo Kenedyko aurtronauten izena, baizik, beren aparejua. Apareju au, emengo langosta otarraren antzekoa. Angoak izanik alandrezkoak eta ez emengoak bezelako egur edo makillezkoak. NASA aiek aundiago, emengo bateko lau. Amabost brazan botatzen dituzte, askotan ondua biztan dagola. Politagorik! NASa oiek KARNATA gabe botatzen dituzte eta ez emengoak bezela atun buru edo ta beste arraz jarritak Arrigarria, ezta? Bi egun ondoren joaten dira NASA oiek ontzian barrera sartzeraz ta, egundako arrai pilloak arrapatzen dituzte. Margariteñoak ondoren joaten dira beren isako kanpamentura eta arrai guziak biskarretik ireki ta utzi legortzen eguzki ta ango aizeaz. Lesteko aizea dago beti an. Gero sei illabete betetzen dituztenian, guziak etxeratzten dira ta gero saldu bakallauak balitz bezela. Nik askotan jan nitun ta ederrak dira.

Orain, guzen esatera nola arrapatzen diran langostak. Aparejua esan leike berdiña dala. Bakarrik, langosta otar edo NASAK kanaberezkoak dira. Aundiak auek ere. Bota urertzian eta sartu barrura andik bi egunera. Bañon, irakurri ondo arrantzale. Ango langosta NASAK karnata gabe botatzen dituzte arrai txikitakoak bezela, bañon... barruan LANGOSTA EMIKIN. Langost eme ori ikusten dutenian arrak, esan bearrak ezdago zer egingo duten arrak, barrura sartu askar... Sartzerakoan, askotan berrogei, irurogei edo larogei langosta arrapatzen dira.

Guk ere, aien abilitade ura ikusi

ta ikasi gendunian, berdin egin gendun. Erosi NASAK eta bai ugari arrapatu ere. Denpora artan, orain ogeitaka urte, salmenta exkaxa zegoen. Pentsa, langostak kiloko bi bolibar ordaintzen zuten. Meruak, aundiak berdin, Pargua ere bai ta Kariteak gutxiago.

Ango merua ez da emengo antzekoa, naiz ta irudiz berdiña izan, mamiya emengo legatza bañon askoz obeagoa. Pargua ostea, emengo erlak bezelakoa, bañon kolore gorri-gorria. Bein nik 50 brazetan apareju mee batekin 46 kiloko arrapatu nun, portura eldu bezin laixter argazkiak ateratzeaño... Karitea, emengo berdelen antzekoa da. Mami obeagoa ta arrai luzeagoa. Auek kasan arrapatzen dira, beti saltoka egonik itxasoan arrai txikiak jaten. Urtean lau edo bost aldiz kalma txita egiten bazun, aparejuak bota ta kasan ebiltzen giñan. Bereala elduko dio malutari ATUNAK. Bañon, alatzetakoan barrura azkar ebiltzen ezpazera, tuburoiak jango dizu ta burua bakarrik sartu barrura... Egun batez, gelditu giñan tuburoi tartean eta bota artako genukan aparejuak karnatakin. Karnata diot... gabe ere eltzen zioten amuari. ¡Ura pilloa ontzi azpian! Berrogei arrapatu genduzen eta igez andik, bildurturik ontzia ere jango zutelakoan.

Gaur egunian, arrantzaleak aurre-rapen geiago dauzkate. Eldu ziran ontzi aundiak eta balioak goratu ziran. Meruak sei bolibar, berdin Parguak, ta Kariteak eta Lanziran. Meruak sei bolibar, berdin Parguak, ta Kariteak eta Langostak ere prezio berdintsuan saltzen dira.

Arrigarria oraindik. Langostak ESKUZ arrapatzen dira. Isla bakotzak beren bakiyak dauka, batzuk arrai klase bateko edo besteokoak. Bai da kayuak eta beste itxasoko egazti askok beren kria egiten dutena, bañon, guzen aurrera langosta kontuari.

Mineruak mina barruan lanian ebiltzen diran bezela kopetian argia jarrita, isla artako batian gu ere langostak arrapatzen ebiltzen giñan gaez. Urertzian egundako pilloak egoten dira, ura belauneraño dezula, sakua ezkerretik eta eskuian guantea, langosta itxututa gelditzen da geldi-geldi, ta orduan zuk biskarretik eldu'ta, sakura. Arrigarria ezta...?

EGUZKIZAR

ECHABE

ETXABE'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkifiak: 841078
841124

ZARAUTZ

GAZI-GAZAK

Orra bi egiñen bardiñak eta bi eretxi berdingeak.

Irakorri dodanez Madrilleko yatetxe bateko morroyak, barruan 5.000 dolar eroazan kar, terea aurkitu eban. Galtzalea ezan agertzen da, izparringietan iragarritz eta aba ridoro eban. Ori, urkoari berea biurtzea edo-zeñentzat bearkun bat dala deritxot.

Galdu ebana mexikotarra izaki, morroi ta emazte, Mexico n egin batzuk egitera deitu dauz, egiñen onaren eskergarritzat.

Orra beste egiñena: Amabi urteko mutiko batek, Santander-en, eun milla peseta aurkitu abazan kalean. Onek, etxera yoan eta aitari emon. Galtzalearen izena diru artean egoan eta aita-semeak yaubeari eroatera yoan ziran.

Onek yaso ebazan diruak patxadaz eta eskar utsez ordaindu.

Aitak arriturik bai diñotso dirudunari:

—Ez al dautsozu eskupeko bat emongo mutikoari?

—Eskupekoa? Bere eskuan euki dau eskupeko ederra ta gorde baño ez eukan. Orain diru au, neure-neurea da. Agur ba.

Aor ba, bi aurkitzalle bardiñak, ta bi galtzalle berdingeak. Oñeatatik bata esku zabal? bestea zeken? Nok daki!

Bi egiñenok bultzaturik galdera oneik egin neutsozan lagun bati:

—Galtzera ezker; nun nai zenduke galdu? Madrillen ezta? Eta aurkitzera ezker; nun aurkitu nai zenduke? Santander-en? Or zeok ba koxka!

Lagun artean eztabaida sortu nai zadozue, or daukozue maratilla ederra! Guk, ori dala-ta, arramarra galanta sortu geban. Martin'ek Santiñiri, gibela euzkitara atarako eutsola esatera ñokoa.

—oOo—

“Bizi-bide barriari asiera emoteko, ezkon-ibilia egitea baño bide biurriagorik ezin eitekean asmau” —esan dau Londres'en errabino batek. Vivian G. Simons'ek—

Askoz oba litzakela, ezkonbarriak euren etxetatik alden-duko ezpalira. Alkarrekiko bizimoduari guzurrezko asiera emotea dala, illargira ezti billa yoatea.

Ezkontzako lenengo berberta-ko egunetik, bakotzak bere etxe-ko bearkunak eta eginbearrak zintzoki egiñaz asikera emotea dala bidezko.

Errabin orrekin osoan bat nago. Obeto esanik, nengoan. Gure asteroko onetan, Kintana ya-yaoren “Ernaitze bakana” eritxon idazlan ernegarria irakurri baño lenagotik.

Izan be, ezkon-barriek ezkon-ibili orrekin euren buruari eragospenak ezarri besterik eztabe egiten. Ezkon-bazkaria amaitu baño len artetatzen asi oi dira, trenak, tarrantak edo danadakoak iges egin eztayan. Baña eurak al dala disimuluz iges egiten dabe. Ori ezta ondo, baña agurrak egiten asi ezker be ezta giro ohea gertatzen guraso, seme-alaba ta senidien artean da...

Baña itira! an doaz etxe-ko bakea laga-ta, atako ibillaldi latzaren billa. Senarra, ari-tope-karia lez kokoteko ulia mostuta, bizarra ondo leunduta; andrea burua kardadoz orraztuta ta zapata barriekin orkatillak pustuta, baña eztakie etxe-ko egokitasunaren barririk-eta... ¡Hasta la vuelta!

Barruko soñeko ta ganeko yantziz beteriko lau edo bost maleta daroez. Eurak yabotea, ezta ardura ta neke makala.

Ta guztia zertako? Lotarako ordua eldu danean, maleta bat galdu dabiela oartzeko.

Adiskide batek kontau eustanez, orixe yazo yakon berari. Egin-egiñean be bere andrearen sedazko atorra luzea ta bere “pijamea” eroazan maleteta.

Ta andreak oso naigabeturik auxe esan ei eutson:

—Koxe; ta orain zer egiteko gagoz?

ABELETXE

Izkirimiriak

Irakurle on ori; ez nuke ba ezergatik ere nai izkirimiri onetan don-gekeririk eta ezer txarrik somatu daizun, larrialdi baten ondorengo batere gaitzik gabeko ateraldi bat besterik, parregarria, beraz baita parkagarria ere. Orra ba: Ufola (ur aundia) zetorren batean «Patxiko» ibai-buruan segan ari zalarik, gutxien uste zuenean irrist egin eta ibaira erori zan buruzbera bere sega ta guzi. Txarrena, ez zekiela igari bere sega ta arraitzak baiño geiago ta an joan ziran denak nahasi ibai ondarreraño. Segar arraitza an gelditu ziran sekularako (Deba'n arrantzalaren batek jaso ez baditu beintzat) baiña «Patxiko»'k beste asmo batzuk zerabiltzin kolkoan eta alirritzi batera jotako zalaparta larri batzuek iritxi zan alako baten ur-azalera, eldu lenengo altz-adarrari bere indar guziez eta an gelditu zan estu ta larri, baiña ordukoz beintzat esateko seguru, estul eta deadar larritan. Bere abarrotsetara eldu zitzaizkion etxe-ko ta auzokoak eta soka ta abar atera zuten geiagoko okerrik gabe legorrera. Legorrean onik ikusi zutenean bere aldekoak bizkarrean maitekiro zartatuaz badiotsa pozik... «No, Patxiko...! Eskerrak eman daizkeok Jaungoikoaril...» Eta «Patxiko»'k, bere bustian bero-bero, erantzuten dio «Txixu» baiño asarreago... JAUNGOIKOARI BAI... ALTZ-ADARRARI BAI!!!

TXOMIN

IRUDI-IDAZKIA

KI KI KI
KI KI KI
KI KI KI
ta
TX^a_u

Zer da
gizontxo
ori?.....

EUSKAL ERRIETATIK

te, gazte asko, lotzatuta, gente tartian ostuta gelditu ziralako (Beste gauza batzuek lotsatu zaitezte, mutillak!). Urrengo, bazkaria. Eun eta piku, batu ziran, mai ondoetan. Birtartietan «Gazte-Zar»'eko taldekuak, abestu batzuk abestu eta amaitu zan egun eder au.

—Ene Joxepa! Bestelako penia daruat. Etxian egon eta esjakitaitik, ori guztijori ikusi barik gelditu biar.

—Ze egingo dozu ba? Urranguan ixango da.

—Izan biarkol!

Xabier abade-barri! Artuzu nire biotz-barrenetik, zarion sutsuenak, eta Jaungoikoak lagundu dagixula.

MAIXU

NAPARROA

BAZTAN ALDETIK

EUSKAL JOLASEN
TXAPELKETA

Donosti'ko Euskal besta ta jolas txapelketen ondorengo, Iruñe'n ere Euskal jolasen txapelgoa izan dugu bere artan mugaz alderdi ontako lau euskal probintzietako kiroltzaleak arizan direla. Naparroa, Alaba, Bizkaia ta Gipuzkoa elkarren artean zein-geiagoka. Euskal yosteta auek mota askotakoak ziren: Palankalariak - Koskoll-biltzea - Soka-Tira - Korrikalariak - Aizkolariak - Arrija-sotzaleak eta Pilota yokoak. Pilota bortz klasetan: eskuz, paletaz, palaz, erremontez ta zesta-puntaz, eskuzkoa ta paletazkoa trinketea ta ezker paretako plazan egin zituztela. Jolas guztietan bi adinetakoak

aritu dira, gazteak 18 urterañoak eta zaharrak 18 urtetik gorakoak.

Yoko guztietan borrokaldi ederrak eginak dituzte eta oiek guziak bururatu ta ondoan ohorezko medallak gisa untan banatu dituzte:

Naparroa'k 11 urrezko, 12 zillarezko, 3 brontzezko. Guziak 26.

Guipuzkoa'k 13 urrezko, 9 zillarezko, 3 brontzezko. Guziak 25.

Alaba'k 2 urrezko, 5 zillarezko, 2 brontzezko. Guziak 9.

Bizkaia'k 3 urrezko, 2 zillarezko. Guziak 5.

Zorionak yosteta oietan parte artu duten gazte guztieri batez ere urrezko medalla ardietsi dituztene-ri. Baztandarrak kontent egoten ahal gara, Naparroa aldeztu ta defenditu duten bi sokatirari taldeak baztandarrak baitira, gazteen taldea denak elizondarrak eta adinetakoak elizondar ta elbetearrak naste. Bi talde oiek Txapelkun atera ziren urrezko medallak bereganatuz. Trinketeko eskuzko partidetan aritu ziren naparrak ere, baztandarrak eta lauak erratzuarrak. Gure pilotariak partidak galdu zituzten bainan alabere Nafarroa'ren izena ongi goraldutuzten zillarezko medallak ardietsi zituztela. Zorionak baztandarrei. Noiz ikusiko ote ditugu Euskal jolas oietan zazpi anaiak baturik? Orduan bai izanen litzakela egiazko Euskal Olinpiada.

M. IZETA

PASAI DONIBANE

URBIDEAK

Udazkenean gauden eskero on litzake mendialdeko erroil ta urbi-deak al dan ondoen garbitzea.

Orain dala, uste degu; lan ori egiteko garaia; kalte ta ondamen gorriak ikusi arte utzi gabe. Batbateko zaparrada aundiak datozenean,

batez ere itxas biziakin, bat, edoze-ñiek daki askotan zer gerta oi dan. Erroillak lurrez, urbeltz ta zakarrez itota, urak gañez eginda, kaleak ibaitu, etxeazpikaldeak loiez ta urez bete ta dendetako janariak ondatu... Ia urtero ikusi izan degun gauza da-lata, aldeaz aurretik neurriak artu ditzagun berriro gerta ezdedin.

Ez degu uste gauza zaille danik; tarteka, marteka gizon bat edo bi ortara jarri ezker, egun batzuetako lan izango litzake; gero orde, lasai-tasun pitin batekin negua igaro genezake ustegabeari edo ifiori aitzaki eman gabe, zabartzen ba gera.

Beste oar txiki bat: Tellatuko ur-parrastak, euri egunetan, ez diote gure errian Niagara'n ezerren zor-rik. Ondo dago ori, baño gure ater-kiak, euritakoak, ez daude orrenbes-teraño egiñak. Gogorrakoak ero-si bearko ditugu, ez ba-dituzte goi-tik-lurako ibai oiek moztutzen.

SANTANA'ko ORDULARIA

Gure txokoak Santana'ko ordula-riakin tajutzen edo antolatzen du bizimodua. Berarekin jaiki, jator-duak egin, lan garaia neurtu oera-ko deia berak ematen digu. Bera ixilik dagonean, zerbaiten falta na-baitzen degu. Maite degu antxinatik gure bizia zuzentzen digun ordula-ria ta zar ta guzti bearreko degu noski.

Aspaldi ontan, ordea, gaitzak jota dabillega dirudi. Batzuetan azkarre-gi, besteetan geldirik ta besteekin alkatuta ifioiz ez; agian gaixorik dago edo... ta erdi azturik, bere gisa ibilli dedin utzia. Gizajoak arre-ta ta maitasun izpi bat pozik artu-ko lukela iruditzen zaigu.

GAI

AGERPENA: Zazpiki ta txatxu.

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 Urrut. 17751 Etxekoa 22700 DONOSTIA

Ez Merkenak,

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gaiñera esne putzuak,
Oiek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

inter
radio tv

Saltzaillea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Ordalintzeko erreztasun aundiak

GORA ARTISTA HORIEK

Gauza batzuk garbi esateko gogoak narakar gaur Zeruko Argia. Inori minik enuskio emon gura. Bereala, norbaiteri minik emoten badautsat, betor guztion onerako etorri daiketen ezbear ori.

Orain aste bi edo Saizarbitoria gaztea gure artistak dirala-ta, mintzo izan vaku Zeruko Argia'n. Tamalez, uste dot. Eztakit nora joan bear dogun, ezen badirudi aspalditxu onetan zarata utsa ateraten —inon be ez "uts" ori obeto erabillita— ipinten dogula gure adorerik andiena. Badaukagu, izan be, teatroa egiteko tenta-aldia eta norbere burua kurutzatua agertzeko jauzibera zorrigabeko bat. Gure errian gertatzen diran edo gertatzen ez tiran zenbait gauzei lagundu edo berok zuzenda, au da, lan apal bat eta eraginkor bat egin bearrean zarata nabarmentsu batzuk ateraten aleginduten gara. Ta, aitortu bear, au ezta giltza gure zerok arteztuteko.

A. Ibarrola'ren pintura.

Egia esan, eneuke pekatu bardiñean jausi gura, baña gauza batzuk argitu naiak idazarazoten nau, zeren uste dot gure artista txalogarriak ez tirala Saizarbitoria emoten dautsen arrera orren irabazle. Ezta gitxiago be. Pena emoten daust ainbeste alegiñez sortu dan gure mogimintu au olan tutulu berde bota gura izateak, idazle bateri, beste barik, olan iruditzen yakola-ta. Lumea artzen dauan gizonak eleukez ain arin gauzak esan bear, eta zarata bakarrik ateratzeko artzen dauanaren lumea lehortuta geratu bear litzake une bertantxe.

Izan be arritzekoa da bere artikularen aurrean aitortzen dauan lez aitortu —au da, ez dauzala artista asko ezagutzen ta eztagola ezta ere oso jantzia arte gaitan esan— eta ain erabaki osoa jaurti berealexe gure artisten aurka. Zek zaroaz, Saizarbitoria, olan idaztera? Lengo artistak eta gaurkoak neurtzen dozuz, lengoak "herriarengandik aldenduz bizi zirela, etzutela herria konprentitzen, ez eta behoei herriak, orduan etzegoela prolema-rik" (orduan egoan bai), gaurkoak oster, "diferenteak direla, hauek ahal ikupen andiena nahi dutela popularekin..., popularen prolema-taz mintzatzen direla". Au onartzen dozu, olan izan bear dala diñozu. Nola asten zara, bereala, Bilbo'ko museoen euren pinturak eta obrak agertu dabezan artisten aurka? Zer egiten dabela, uste dozu, artista oneik? Ta onetzaz gañera, nola agertzen zara ain ausarditsu pintorearen izena madarikatzeko eta "harriarekin eta burniarekin arte "utsa" (?) —komillak neureak dira ta galde-aztarren ori be bai— egiten dauanaren izena madarikatzeko? Artearen folklorismoa, au da, sasi-arte, arte faltsoa dala diñozu gure artistena.

"Errez da whisky basoa eskuan kasteillanoz "quiero plas mar la tragedia del obrero vasco" esatea, diñozu, snobismo baten poderioz euskal kutsu aztarrenik ere ez duten euskal eskolak formatzea erri baten sufritzea ispirazio uts bezela hartuaz, arte hutsa egitea". Ori egiten dabe gure artistak? Ori ba'diñozu, eztakizu zer gertatzen dan gure artista artean, eztakizu gure artisten pentsamentu obrarik be, zure burutik bakarrik berba egiten ari zara "herri baten sufritzea ispirazio huts bezela hartuaz". Ori, Saizarbitoria, zarata egiten dogunok egiten dogu. Poeta gizonaren alde paratzen baldin bada, noren alde jartzen dirala, uste dozu, gure gaurko artistak? Nok, uste dozu, aurkitu dauala ondoen, edo ondoen, gure espirituaren sustala eta nortasun berezia? Poetak esan baldin badau "gizonaren alde paratuko naiz", gure artistak aspalditik dagoz gizonaren alde paratuta, zeren gure poetak baño ariñago izan dira eurok poetak, au da, egilleak, billatzaileak. Zuk diñozu, Saizarbitoria, eztala nahiko itz egitea. Eztozu esan bearrik. Danok dakigu ori. Berba bakarrik egiten dogun bitartean ez kara tragikomediante ta fraseologo uts batzuk baño. Danok zu eta ni. Au sartu bear dogu ondo gure buruan. Gure folklorismo bakarria berba bakarrik egitea dala, berba eta ez besterik. Benetan amorrututa bagaude egin daigun aginka. Ta nik gure artistak inok baño obeto dakiela aginka egiten esango neuke. Berez..., berba egiten da bakarrik, baña ez esko-

lak formatu. Ezta gitxiago be euskal aztarnak dabezan eskolak. Zuk au be ukatu egiten dozu. Gauzen barririk eztakizulako esan bearko dot edo ta arte gaitan oso jakitun zarealako. Euskal eskola onek euskal izena artu dauanean, zeozergaitik izango da noski, eta Espainian euek agertzen badira lenengo mallean, euskal eskola bat dagola esan bearko dogu eta munduko artista askok gure erak onartzen badabaz, "zerbait" daukagula aitortu bearko dogu. Itz dalegun ba geldu gure artistei, eurak erri bizi baten billa doaz, erri orren balioetaz jakitun dira-ta.

"Gaurko artistak —jarraitzen dozu— herriarengana iritxi nahi badute asko aldatu bearko dute, ezin balda "play-boy" itxurarekin edo artista uniformarekin herriarenganañ eldu haren espirituan murgiltzeko". Oker zagoaz, Saizarbitoria, ta zuk be badakizu. Danok dakigu non dagon gure herriaren espiritua: olan, lo. Ori bestera da, erri ori izartu eta artistekana eroan bear dogu, artistak eurak dakie herriak berak baño obeto zer gertatzen yakon herriari, zeren gure herria, zatirik geienean, erdillean dago bere kontzientziari dagokion aldetik (emen sortzen da gure tragikomedia, guztiona, emen bear dogu zuzendari bat gure konortera joan gure artisten Manifestoak edo agerpen orreik? Zukazkeneko Zeruko Argia'n ain zentzuki eskatzen dozun Unibersidadea be aspalditik eskatuta daukiela ikusiko dezu eurok irakurtean. Gure artistak, bada, eztaukie jokabidez aldatu beharrik, herriaren arazoetan beste guztion aurretik doaz —eta.

Zure kontradikzioak eztira ondiño amasitzen. "Beste soluzio bat populuak bere obra erostea litzake, baña burgesiar egindako atakeak, bai harri, bai burni, tela, musika, poesi biurtuta, burgesiak erosten ditu", diñozu. Esan eiskuzu, nortzuen obrak dira oneik? Egia esan, ez dot argi ikusten zer darabilzun.

Amaitu baño lenago, artea bide bat dala jakin bear dogu, gizonagana elduteko ta gure artistak bide orretan jarri dirala, geuri sor yakun eran. Ez daigun ahaztu gañera gure bide guztiak —bide diranean— gure Erriantza nolabait garoazela. Eztsukagu zergaitirik gure erre-kak laku ustel batera doazala pentsetako, itxas bizi batera baño.

Gure artisten manifestoak irakurtzeko eskatzen dautsat irakurlesari. Bata, "GAUR" taldearena uste dot, euskeraz itzulita agertu zan Zeruko Argia'n. Beste eskari bat: Zergaitik eztogu gure benetako artista danaren Ote-

D. Blanco'rena.

za andiaren "QOUSQUE TANDEM" ori irakurten? Duda asko kenduko leuskiguz irakurketa orrek. Izan be, euskaldunaren Biblia lako bat izan bearrekoea dogu liburu ori, beti gure aurrean euki bear geunkeana.

Maite daigun gure herria eta bere artistak.

Bilbao ta Monasterio'tar Antonio'k

EUSKERA ESKOLETAN

Euskal Akademiaren Gobernuari eskaria

Joan dan illeko 25'garrenan batu zan Euskaltzaindia (Euskal Akademia) Loyola'n eta batzar ortan euskeraren etorreran garrantzi andia eukiko dauan erabaki bat artu zan: euskera eskoletan sartzeko Gobernuari eskari bat bayeztu.

Gaurko denporetan, inoiz baño geyago, izkuntza batek iraun gura badau, kulturaren bideetan sartu bear dau. Joan dira denpora areik, euskerak mendi tontorreko baserrietan billatuten ebazan aterpetakoak. Orain, naiz eta mendi punta baten egon baserria, ara elduko da erdera irriti edo telebistaren bidez.

Txarra da au? Ez. Kultura ta bide obeagoa edozein lekutara zabaltzea, ez da gauza txarra. Doazola irratia ta telebisiñoa Euskal Erri'ko punta batetik bestera. Doala kultura leku guztietara.

Baño txarra da gu geldu egotea. Txarra ta, kultura dala ta, euskerari lepo emotea. Txarra da, materialismoa ta diru-gosea dala ta, espirituaren sentimentuak baztartutea.

Frantsizko Xabier Kintana'k esaten eban, lengo baten, aldizkari ontan, gutariko askorentzat Euskal Erria'k beste izen bat daukala: Diru Erria. Ta egia da.

Ezagututen dodaz guraso batzuk, eurak euskaldunak diranak, semeai erderaz egiten dautsenak. Euren ustez, euskera jakiteak kalte egingo dautse gero eskoletarako. Baño ori ezta egia. Ara emen zergaitik.

Txikitatik izkuntza bi jakiteak, umeen buruai zabal-tasun eta arintasuna emoten dautse pentsakeran. Izkuntza bitan, pentsa ta itz egitea, izugarriko ejerjizio ona da umeen buruentzat. Eta onen probak daukaguz.

Orain aste gitxi, COCA COLA'k antolatu eban sariketa andi bat, Espaini osoan. Sarituak izango ziran amalau urte arteraño umeak, ondoen redakziño umeak ejerjizio batzuk egingo ebezanak Sarituen artean, lenengo geratu ziranak katalandiar eta euskaldun umeak izan ziran, au da, izkuntza bikoak. Euren izen eta zuzenbideak eskatu dodaz, eta aurrerago lan bat idatziko dot euren biografi labur batzukaz. Tema au guztiz interesantea da euskeraren alde jokatzeko. Oneik ez dira itzak. Oneik probak dira. Ta ize-nak eta zubenbideak emongo doguz. Eta kontua artu, sari orreik 81.000 umeen artean irabazi dabezala.

Baño euskeraren kontrako mentalidade ori ezta emen geratuten. Nik ezagututen dodaz gazteak, karrerak ikasten

dagozanak, euren karreretan derrigorrez ikasten dabezan ikazkizunen gañetik, euskera ikasten dagozanak. Euretari-ko batzuk esan dauste zelako burrukak daukezan euren gurasoakaz.

Guraso batzuk esaten dautse karrerak ikasten dagozan semeai: "Ez ikasi orain euskal gramatika". "Ikasi matematikak, inglesa. Euskera gero ikasiko dozue, karrerak amaituta gero. Orain, titulua artzea da bearrezkoena. Euskera ikasteak, besterako denpora kenduko dautzue".

Euskeraren kontrako mentalidadearen ejenplu bi ikusi dozuez. Lenengoan, umeak euskera galdu ta erdera ikasten dabe. Umeak ez dabe ondiño euren buruetan pentsamentu sendorik, eta gurasoak euren asmoak betetan dabez. Lortu dabe euskera baztartutea.

Baño bigarren kasuan, burruka dator. Or jarten dira, aurrez aurre, mentalidade bi: zarren kalkulismoa ta gaztearen idealismoa. Aurrez aurre, Euskal Erria ta Diru Erria, materialismoa ta espiritua. Non dago arrazoi? Non justizia, zuzentasuna?

Baño... justizia, zuzentasuna gaur? Norbait barre egingo dau. Itz polit orreik, joan ziran. Gaur dirua da nautsi, oba da inglesa ikastea. Ortik etorriko da dirua. Euskera, erri baten espiritua... Zertarako? Zertarako balio dau orrek?

Jaun-andreak: Euskal Akademiak eskari bat bialduko dautsa Madrid'eko Gobernuari. Euskera eskoletan sartzeko eskatu da. Itxi egizuez momentu baten zuen begiak eta begiratu zuen biotzari. Bein, beintzat, izan zaitezze idealistak. Materialismo geyegi daukagu. Euskera galdu egingo yaku betiko. Gutariko baktaren eskuetan, oba esateko, BIOTZETAN, dago euskeraren betiko bizitza.

Nik gurako neban gaur luma on bat euki, emen idazten dodana zuen biotzetara bialtzeko. Nik gurako neban gaur nire odolagaz idatzu, nire momentu taupadak zuenera eroan. Nik gurako neban, iaz batez, euskaldun guztiak zutunik, zutik jarri, euskeraren alde. Inor ilten dagon momentuan, eztira koplatan ibiltzeko orduak. Urten dagiala, zuen biotzen barrenetik, inoiz ixildu bear ez dan oyua: ¡BIZI BEDI EUSKERA!

XABIER GEREÑO

AITA LARRAMENDI-REN OMENALDIA

tziñako lege ta oiturak aldezen. Telletxea jaunak bereala sartu ginduan XVIII'garren gizaldiko gertaeratan.

Españin munduan indartsuena izan zan urtetan, lurralde bakoitzak bere lege bereziak zituzten. Ala Castilla, ala Aragon, ala Cataluña ta ala Euskalerrria, Lurralde bakoitzak bere izaera ta oitura-legetan arpegi desberdina zeukan eta ala joan zitzaizkien urte ta gizaldiak.

Flandes'tik Karlox V'garrenak

koiti'n Manuel Altuna Portu alkatetateak.

Baiña orduntxe ain zuzen Toulouse'tik etorri zan Xabier Maria Munibe, Peñaflores Kondea, ta an zegoen Aita Larramendi Loiola'n, gure Txistu ta danbolinaren alde bere lerrak egiteko. Auek berriro piztu zituzten gure gazteen erromeri ta danbolin-soinua.

Kontu bitxi asko entzun genituan izlari onen aotik ere. Ta Txalorik asko jo genion bere lanagatik.

doren bildu gera berriro leku berean, Aita Altuna, euskaltzain laguntzaille ta EUTG'ko Izkuntza Ikastegiko Zuzendariaren itzaldia entzuten.

LARRAMENDI-REN EUSKALTZALETASUNA du onek gai, ta bere jardunaldian, berri pozgarri bat ematen digu: Loiola'ko Liburuetegian aztuta zeukaten Larramendi-ren Itzegi Berria arkitu dutela. Zoritxarrez lan au bukatu gabe utzi zuan, eriotzak astirik eman etziolako ortarako.

tzerik ez dualako izan gure Billera ontara. Naparru'ko Diputazio'ko Lendakari-Orde dan Huarte jaunak ere, bere naigabea ta ezin etorria azaltzen digu beste urrutidazki batean.

Arrue jaunak, "EL IMPOSIBLE VENCIDO" izenburua nundik ateratu zuan Larramendi'k garbitu nai digu. Dirudienez, izenburu au ta itz berdiñekin erabiltzen du Maria Zayas Sotomayor, emakume idazleak. Au nobelagile bat zan, Beste liburu ta lan batzuek ere ba omen-

ditu Larramendi'k, oso jakinagariak eta oraindik azaldu gabeak.

Bukatu dira itzaldiak eta lagunok sakabanatu gera, bakoitza bere errietara. Eta Loiola uzterakoan, poz aundi bat daramagu gurekin; ainbeste euskaltzale ta alako giro ederra nagusi izan dan egun auzopoza. Donosti'ra bidean, gure Gipuzko zoragarria begietan josi zailgu. Bejondaiela Billera auek antolatututuztenei, eta indartu bidez gure artean euskal-ikasaldiak.

BERRI-ZALE

Larramendi-ren omenen egindako igandeko billeran Mai-buru Lekuona'tar Manuel zegon, eta aren albon beste euskaltzain batzuek. Emen argazkian ezkerretik eskubira daudenak: Irigoyen, Lekuona, Arrue eta

ekarri zituan lagunak eta Frantzi aldetik sartzen ari zitzaizkigun alde berriak, Erdi-zalekeria, Centralismoa, txertatu nai ziguten, emengo lengo legedia aldatuaz.

Txilbor-zaleak, etziran, —Larramendi'k ziones—, erregeak; baizik auen Ministroak. Auei erasotzen die Larramendi'k bere alegin osoan.

XVIII'garren gizaldian Arafoi ta Balentzi'ko lege bereziak erori ziran. Lenago erori ziran lurrera Castilla'ren lege zarrak. Aintamentuak artean lengo oituretan jarraitzen omen-zuten, baiña Diputadu ta Biltzar Nagusiak beraka zetozen.

Entzutekoa zan Teletxea'k erakutsi zigun Aita Larramendi burrukalaria, Onen arrazoi bide jatorrak Euskalerrriaren lege zaarrak aldezteko. Ta nolako gogor aitortzen zuan bere idatzietan, Fueroak etzirala Erregeen erregalo batzuek, baizikan erriak zituan eskubide sendoak, erregeak agintzen asi baiña len zin-itez gordeko zituale agindu bear izaten zituanak. Luzeegi joko liguke Telletxea'ren itzaldia zeatz emateak. Txalorik asko entzun zuan bukaeran izlari onek.

Urrango Aita Iriarte, jesulaguna eman zigun: **LARRAMENDI-REN JAKINTZA IKUSPEGIA**. Batez ere, gure jolas ta dantzen aldeko lana nola egin zuan agertu zigun izlari onek. Aita Sebastian Mendiburu, oizartzuarra, mixiolari zebilela, gure gazteen erromeri ta danbolin soinuaren kontra egundoko sermoi gogorrek emana zan. Aren esanagatik, Txistu ta erromeriak debekatu egin zituan Az-

Mai-buruan ikusi genituan, Andoain'go bikario jauna, Diputazio ta Andoain'go Aintamentuaren ordezkariak, Aita Ibiriku, jesulaguna, Alvaro Valle-Lersundi, Aita Roman Garate, Arrue'tar Antonio ta Irizar Joakin jaunak.

AGORRAK 25-Igandea ta goizetik asi ziran Aita Larramendi-ren omen jaiak. Amarretan Aita Lino Akesolo, karmeldarrak, euskal-mezaz mean zigun, Basilikako Eliza Nagusia. Aita Goikoetxea, jesulaguna degu irakurle-gidari.

Amaiketarako, Biltokira aldatu giñan guziok. Mai-buru Lekuona'tar Manuel, apaiz jauna jarri zan, eta aren albo beste euskaltzain batzuek. Geienak beko exerlekutan egokitu giñan. Eta onela asiera eman zion Euskaltzaindiaren Billera.

Luis Mitxelena jaunak ezin etorria adierazi digu, Madrildik. Lojendio jaunak ere beste ainbeste egin digu. Besteok asi gera Agorreko Billera gaiak aztertzen.

Esku artean generaman egiteko nagusia, Ministroari egin bear diogun eskabidea zan. Eske onetan au aitatzen genion Madrildigo Ministro jaunari. Gure eskoletan eta Erdi-Irakaskintza ta Ikastetxe Nagusia, Euskerari sarrera eman dezalola.

Arakatu dira idaz-lan onen zeatasun eta xeetasunak eta urrango-rako on-iritzia eman degu, bere atakak ongi aztertuz. Guzien oarrak kontuan artu dira ta eskabidea erabakita gelditzen da.

Tarte bat arnasa artzeko ta on-

Iztegui onetan, beste Larramendi-ren Itzegi Aundia alderantzia jarria agertzen da. An Erdera-Euskera eman zigun itzetan; emen Euskera-Erdera ematen digu. Beste kontu polit asko ere entzun genion Aita Altuna'ri.

Eta besterik gabe, bazkaritara atera giñan. Batzuek inguruko ostatuetara zabaldu ziran. Eta ogei ta amar bat barruan gelditu giñan jesuiten sukaldariak eskeini ziguna txastatzen. Umorea, gosea arindu-ala sortu zan, eta kantari ta izlari, an astindu ziran baztarrak. Zeleta jaunak beste gure egunetako Aita jesulagun bat goratu zigun bazkaldarren aurrean. Ba-genduala, alegia, gure egunetan goraldut bearreko jesulagun bat: Aita Plazido Muxika, beronek eskeini digun itzegi arrigarriagatik. Txaloak ito zituzten Zeleta'ren itzak.

Arratsaldeko laurak aldean berriro biltokira. Oraingoan, Manuel Lekuona apaiz jauna izlari: onek **AITA LARRAMENDI-REN ADITZ-PUNTU BAT** aztertu zigun. Alegia: Gipuzkoa'n Nuan ala nuen esaten zan. Bere iritziz ontan Aita Larramendi'k napar idazleen ikutua zuan eta nuen zala esaten digu Gipuzkoarren esan-legea.

Lekuona'k, idazle zaar eta jatorren aia jarraituaz, bestela dala esaten digu. Alegia, Gipuzkoa'n "NUAN" dala esan-bide jatorra. Ez diogu burrukarik sortu ta guziok ortan gelditu gera.

Antonio Arrue, euskaltzaina degu ondoren izlari. Itzaldia asi baiña lenago, Nuntzio Jaun Agurgarriaren telegrama irakurtzen digu: Bere naigabea agertzen digu etor-

Izkuntzen bizitzari buruz, zer dio "UNESCO" k?

Izkuntzaren bizi bearra dalata, maiz mintzatu naiz bilinguismoari buruz. Azkenengo aldiz Izkuntza ta etnia izeneko artikula batean (ZERUKO ARGIA, 186 z., iraillaren 18-koa). Bertan esan nai nuen zer bait UNESCO-ak ortaz egin dituan laneri buruz, baiña gelegi ez luzatzearren eta etnia kontu arekin gelegi ez naastutzearren utzi nuen. Gaiñera, oraingo au ere ez det izango azkena gaia orri buruz.

Izkuntza zaarren bizi nala ez da guri bakarrik dagokiguna. Gaur, batez ere, kultura berriaren eraginez, munduko izkuntza guziak nabari dute bizi naia, ala ere Europan. Estatu batzuek, ez die eragozpenik jartzen beren barruko izkuntza txiki-ri biziaz iraun dezaten, beste batzuek indartzeko laguntzak eskeintzen dizkie eta beste eskubide guziak ukatu edo galtrazi.

Problema auek bear bezala ez azaltzeak eta ez erabakitzeak, gizonen arteko diferentzien amiltegiak sakonagotu dituzte, alkartasunera urbildu bearrean.

Ardura bearrezko gertakizun auek bultzatu zuen UNESCO azterketa bat egitera, ondorean bere iritzia azaldu ta zabaldu zezan. Zer izan zan bere iritzia? Liburu txukun batean agerrera zuten: Empleo de las lenguas vernáculas en la enseñanza, 1954-erren urtean argitaratua, "Monografías sobre Educación Fundamental. VIII" sailaren barnean.

Gure artean ez zuen izan zabalakunde gelegirik. Denborak ere itxia goak ziran. Baiña bada ordua problemaren aurrez-aurre ausarti azaltzeko. Gaur, gure erriak dituan auzietarik nagusienetako bat da. Bertan jokatzen degu gure izkuntza zaarren etorkizunarekin batean, gure erri barnean bizi geraranon artean alkarrentzako errespetua. Demokraziaren oinarriak txikiak eskatzen digu alkarrentzako eroapena. Beraz, zeinek irabazten du izkuntza zaar bat eriotzara bidean jartzean? Bere eriotzarekin ez det uste iñor irabaziko duenik, ta bai berarekin batean erri baten kultura, jatorrizko kultura, murriztu. Ta, bestaldetik alkarren arteko gorroto ta tirriak ugaritu.

Bilinguismoaren arlo au, auzi sakona degu. Seriozki aztertu bear degun auzia. Penagarria baita iñor problema aietan arduratu ez diranak eta gure kulturari buruzko lanik agertu ez dutenak ere, bat-batean, auzi aietan muturra sartzea, ala-olako aburuak agertzeko. Ez degu zalan'zarik, gauzak, maitasunez baiña griñak alde batera utzita egin bear dirala.

Euskeltzaleori maitasunik ez zalgu palta, ta griñak norainoakoak diran ezin genezake, auzi barruan gaudenok, geure buruz erabagi. Orreaitik diot, gal onetzaz ordegut UNESCO-aren aburua.

UNESCO-k, bere azterketak egin ondorean, erri guziak beren izkuntzak zaintzea eskatzen zuan, jatorrizko oituren iturria denez, erri bakoitzak bere erako moralari ta kulturari eusteko. Gizonen arteko eroapenarentzat ere bearrezkoa zala esaten zuan. Orreaitik jartzen zuan zer eta nola egin bear ziran aurrentzat eta nausiagoentzat eskola irakasteak. Batez ere, lenengo mailletan gurasoen izkuntza utsarekin eta gerokoetan beste noraino bat sartzen joanaz. Beraz, zer bait esateko duenak lan oiek eza'utu bear ditu. Bestela obe du ixilik egon. Zeren aspaldi onetan, bilinguismoa eskatu degunon kontra milla zabarkerizko itz ergel esaten ari dira.

Oraintxu Santiago Nadal ek "Destino" aldizkarian, gai beroni buruz, erabili dituan errazoiak aipatzea aski zait. Premia oni bere indarra emateko.

Nadal-ek, iraillaren 17 ko "Destino" zenbakian, zion: "Ez gera alerindu bear Espainia monolinguitika bat ikustera, iñor ez baita izan. Ez eta ere Katalunia zeoro katalanezko mintzairazkoa, aspaldiko mendeetan ez baita izan... Baiña, penagarritzkoa da katalanari eskoletarako egiten zalon utsunea. Momentu bat eldu dala, esan dezagun kondairaren aldetik, utsume ori bete bearrezkoa".

Nadal-en iritziz, Espainiaren batasunerako politika errazoiak ere ez omen galdueziarrien, bere eskubideen indarra ez ziela galarazi. Ta, kataluniera betidan'k zutik egon dalarik orrelako prolemin baiña lecnagotik eta beren gaineik; zergaitik ez lagundu? Espainia iñor izan ez denez izkuntza bakarrezkoa, bearrezkoa zailola, Estaduari, bere barneko izkuntza guzietari begiramen.

Baita ere esaten du, askok aipatzen dutela mundua izkuntza bakar batera dijoala, baiña orrela mintzo direnak jakin bear lukeela gauza ori luzerako dala, oraindik erabakitzeak ez duela ezertarako balio. Bultzaz ekitekotan, aurreantzean, inglesarekin pentsatzen jarri bearko gerala, ta ez bestekin. Bai —dio idazleak—, bigarren izkuntza bat bearrezkoa zalgu munduan geroago ta estuago diran emanetarako, baiña gauza ziurrik eta funtsezkoik eskeintzen ez zalgun artean geron mintzairari ez diogu litzan utzi bear.

Ta, nik geiago esango nuke. UNESCO-ren azterketa oiek ez ziala alperrikakoak. Bestelako erabagirik artzekoan, lenbizi ezagutu bearrezkoak izango ditugula ortarako errazoiak. Bitartean, gutxienez, alegindu gaitzen diran errazoi nagusien alde eta izkuntza zaar onen bizitzaren alde.

Juan SAN MARTIN